

Ragnhild Jølsen

Rikka Gan

bokselskap.no
Oslo 2012

bokselskap.no 2012

Ragnhild Jølsen: *Rikka Gan*

Teksten i bokselskap.no er basert på xml-fil mottatt fra Universitetet i Oslo/dokpro.uio.no. Dokpros tekst er hentet fra: *Samlede Skrifter*. Aschehoug, Oslo, 1909.

ISBN: 978-82-8319-063-2 (digital, bokselskap.no),
978-82-8319-064-9 (epub), 978-82-8319-065-6 (mobi)

Publisert: 2012. Oppdatert: 2023.

INDLEDNING.

Sorte laa Gan Gaards Huse med sit søvnige Ekko, og Trærødderne skalv nede i Haven.

Sol kom gnistrende ved Sommertid, klar og stærk som bare Sommersol kan gnistre. Magted ikke gnistre i noget paa Gan: Ikke i en Tagsten på Mønet. Ikke i en enslig Rude. – Det turde da tjene som en Lignelse dette, hvordan Gan Gaard ved Sjøen nu ikke længer hørte Dagen til, – slig den lukked sig sammen, tæt og tvær, og sov i sin faldne Storhed.

Men naar Mørket kom sivende op af Vandet og ud af Skogen – naar Maanen kom glidende ildrød over Sjøen – naar Skyggerne leired seg sorte og dybe – da var det, at Gan Gaards Huse vaagned og vokste. Og der blev en Mummel af Historier og Minder, en Sus og en Hvisk som af Mennesker, der havde levet.

Og Sagn, der gnistred i Mørket.

— — —

Paa Loftet paa Gan stod et Kobberkar. Engang havde det skinnet udenfor en Kirkes Port.

I et Vægskab paa Gan stod et Bæger af Ler. Og af det Bæger turde ingen drikke.

Paa en Hylde paa Gan laa en Bøile af Jern. Med den havde en Frue fæstet sine Folk til Væggen.

Fru Brynhilda var hun kaldt, denne mægtige Frue. – Fra hendes Tid skrev det sig kanske det underlige Bæger af Ler, det med de kronragede Munke i Bøn. De, der i Lys af en svindende Dag blev til Kvinder paa Rad i en Galge, mens Galgen dannedes af Bægerets Rand, hvorpaa de ulæselige Zifre stod ridset. – Og fra hendes Tid skrev det sig kanske det irrede Kar af Kobber, det, der var smedet af en Rømling fra Sverige – han, som var ung og deilig med slanke Hænder og brændende Øine – og blaat Blod under den sodede Hud.

– Men det være nu, som det vilde, med Karret og Bægeret – ett sagdes for visst: At fra Fru Brynhilda skrev sig selve Gan Gaard ved Sjøen.

For det var hun, som havde bygget den med dens mange Vinduer og hemmelige Gang, med dens Piber paa Taget og Stentrappe foran Porten. Og det var hun, som havde anlagt dens store Have. Og pleiet og stelt om den Aar efter Aar, alt imedens hun holdt sin egen Rettergang og ikke saa nogen Overmand paa Jord, – alt imedens Haaret graanedes, og hun dreves den store Overmand imøde – ham, for hvem Menneskekraft er som et hvirvlende Løv.

– Men Fru Brynhildas Døtre havde en Ulykke rammet. Og de havde maattet rømme fra Modergaarden – ind i Skogene – bort i Fjeldene – faa vidste hvor – før der vokste op en Slægt udi Bygden, en, med stærke Kvinder og svage Mænd, en, hvis Arv fra Mor til Datter var Hemmeligheder fra Gan og et stolt og stridigt Sind.

*

Imedens havde Trærne trivedes i Gan Gaards Have. Der var blevet røde Æbler og gule Plommer og brede, vellugtende Linde. – Men da Gaarden kom i Bondehænder, blev Lindene fældet, og op af de saftige Stubber skjød tykke Skud, mens de gode Frugtrær, berøvet sit Ly, langsomt døde ud, et efter et.

Og Tid forløb, og Sol og Blæst tørred Saften i de afkuttede Lindestammer. Da sygned ogsaa de tykke Skud. Blev staaende og sprike, uragtigt døde, som jordfundne Trær med Rødderne op.

Paa denne Tid var det, at rige Mattias Agas Opkjøber kom og tilhanded sig Gan Gaard ved Sjøen, og dens Mølle og Skog og dens privilegerede Sag, – rige Mattias Aga, som var nødt til at have en Bestyrer paa sit Gan.

Og denne Bestyrer blev Jon Torsen.

[Del] I.

I.

Det kan vel være omtrent hundred Aar siden nu, at Jon Torsen leved – skral og uduelig som alle Brynhilda-Slægtens Mænd.

Jon Torsen var gift med sin Mosters Datter, en lang, mager og viljefast Kvinde, som fødte ham mange Børn, ja, fler end ønskeligt var.

Og Jon Torsen havde en Søster.

– Naar Folk høilydt forundred sig over, hvordan i Alverden Jon Torsen havde bekommet den Post paa Gan, vidste altid nogen at berette om to Kvinder, en mørk og en lys, som havde reist den lange Vei til nærmeste By og talt hans Sag hos selve store Mattias Aga. «Hvad sagde saa Aga?» hed det ofte ondskabsfuldt. «Trodde han kanske, to Tiggersker var sluppet ind til ham?» – Aanei – skulde tro – de ligner ikke Tiggersker heller – med *det* Blikket og *den* Maaden at snakke paa! Ja, Madamen havde vel ladt mer tilbageholden og beskeden hun da. Men Jomfru Rikka – Kors i Krøgels! – hun havde sagtens kneiset som en Stashest, saa den svære Haarknuden hendes dukked langt ned i Nakken.

«Jeg vilde gjerne ha det slig, Hr. Aga!» havde hun sagt tilslut med sin noget haarde Stemme. Men saa havde hun ogsaa smilt og blottet de store, hvide Tænder:

«Hr. Aga kan jo ialfald forsøge.»

Og hvordan det var eller ikke, saa havde sandelig Brasken, Hr. Aga, reist sig op, og ligesom smilende, halvt kavaler-mæssig svaret:

«Ja ja ja – naar det er som Damerne bemelder, kan jeg jo takke min Gud ved at faa den Jon Torsen til Fuldmægtig.»

«Men hvordan i Alverden kan saa den Jon Torsen holde sig der paa Gan?» lød kanske Spørgsmaalet videre. «Forkjøler han sig ikke nærsagt af et Fluevift forbi Næsen, – og har han rede paa nærsagt nogetsomhelst?» – Aa aa, – kunde saa Svaret lyde, – det gik nok. Kvinderne styrte til Hverdags. Og til Søndags, naar Aga var der, da skikked de Jon Torsen ivei med Strikketørklæder under Trøien. – Ulykkelig var Jon Torsen, Stakkar, han dullede foroverbøiet afsted med Haanden om sin skjæggepjuskede Hage. «Aak, aak,» sagde han. «Ja, ja. Der er mangan en Brøit i Bjerget.» Og det var nok ofte maadelige Svar, de Aga fik paa sine utallige: «Hvordan er det med det, Torsen? – Og med det? – Og med det?» – Men gik

gjorde det alligevel – ja saamænd! – For naar de kom tilbage, Mattias Aga og hans Fuldmægtig, da dufted der Steg paa Bordet og Rosenrøgelse paa Ovnene, – og ikke havde Aga været den Mand, han saa ud til, havde han ikke da velbehagelig leet ind i sin store Knebel:

«Jo, jeg takker, nu er det blit hyggeligt paa mit Gan.» – Og mens Fernanda Torsen sad hos ham under Maaltidet og passed hans Tallerken med Nyrestykker og Fedt, hørte undertiden de, som gik i Dørene, hvorledes hun belagde sine Ord:

«Min Mand sidder inde i sit Kammer og tænker,» sagde hun. «Han tænker saa meget for at faa udført alt paa det bedste. Han er en trofast Hund, er han, som gjerne gav sit Liv for Hr. Aga. – Saa sagde han forresten, Provsten i Moskog: «Jon Torsen har bare *en* Feil,» sagde han – «det er, at han er noget forknytt af sig. Og ofte er det, som om Ordenes rette Betydning blir siddende ham i Halsen.» Men se, – det siger jeg, Hr. Aga, – om det saa skal tales om Moses, saa havde han heller ikke godt for sin Tunge, – – og hvem tjente vel sin Herre bedre?»

– Om nu Aga tænkte noget særdeles ved dette Madamens vel overveiede Snak, eller han kun tænkte paa hendes gode Mad – nok er det: Aga var ingen lei Mand. – «Det er jo bra, Torsen,» sagde han ved Leilighed til denne – «og bedre blir det.» – Nei, nei, – ingen Sag der Kvinderne var listige, og der det kom an – ikke paa Dygtighed, men paa Gunst og Gave.

Nu! Det var dog ikke alle, som likte sig paa Gan. Som nu Fru Aga. – En eneste Gang havde hun været der, og da kom hun om Aftenen, men reiste om Morgen, fordi det havde spøgt for hende om Natten: En hvid Skikkelse var kommet ned Væggen i hendes Værelse og blevet staaende der, indtil den ligesom begyndte at danse op og ned for Fru Agas Øine, – og saa var alt blevet sort for hende.

Fernanda Torsen havde smilt saa tvungent den Morgen:

«Fru Aga er ikke vant med slige tunge Værkendsyner,» sagde hun. «Næste Gang» – –. Nei nei nei, Fru Aga vilde ikke tilbage til Gan, om saa Dynen tusen Gange blev af silketrukken Edderdun! – – Men hvordan var det nu, og – hvem havde seet det? – Inde i Gangen stod Jomfru Rikka, da Fru Aga kjørte af Gaarden.

«Den Gang rak jeg Ærind, Fernanda,» sagde hun og lo saa inderlig godt.

– Den Jomfru Rikka, den Jomfru Rikka, hun havde nu alt paa sin egen Maade:

«Hvad skulde hun her, den lille, forvænte Fru Aga?» havde hun siden sagt. – «Komme her i blaa Kjole med lange Baand og sætte hele Gan paa Hovedet for sin Skjødehunds Skyld – ordinere uldne Tæpper, varm Melk og Kamferdraaber. – Da tror jeg vel, at Hyldethe skulde være ligesaa godt, svarte jeg og rørte mig ikke af Flekken. Ha! Jeg, Rikka Torsen, vilde ikke opvarte et Menneske i Verden – langt mindre da Fru Agas Silkepudel! Men hun skrev sig det nok bag Øret – synes se hende, der hun sad i Lænestolen, før Aga kom hjem fra Bruget, og maalte mig over Viften med sine store, nærsynte Øine. – «Kniplingsdukken,» siger Fernanda, «som ikke kan faa Børn engang! Ja, der sad hun da, vifted sig og myste, og Viften den gnissed som vissent Løv, – og jeg tænkte og tænkte: Dig vil jeg ikke se her mere, tænkte jeg. Hahaha, tænkte jeg rigtig? – Hvad skulde hun her hun, har jeg ogsaa spurgt Hr. Aga, her paa svarte Gan – hun, som gaar i Brokade og Pell – hun, som træder paa Brysselertæpper og har Lugteflasker af Guld? – «Jeg overtalte hende jo til det,» svarte han, «fordi Veiret var smukt som hun selv. Men det kosted mig sagtens et stolt Diadem at faa hende beroliget efter den Turen.» – Haha, jeg skjøner nok, jeg, Hr. Aga – burde jeg ha sagt – du er under Silketøffelen, du. Bare rart, at ikke du, hvis Farfar var norsk Skogbonde, før Handelshuset Aga vokste tilveirs – at ikke du i Længden blir kjed af at slikke Flødegrød med en dansk Baronesse.» – Der sagde Jomfru Rikka saa sandt et Ord, at det blev gjentaget efter hende.

II.

Det var, da der legtes Høg og Due paa Gan. – Kvældsolen stod i Aasskaret mod Vest, og Kvældvinden strøg over Gans Gaardsplads med Duft af Hæg og af blaa Syrin. Og Par for Par hvirvled Duerne ud, blev fanget, blev Høge, blev Duer paany. – Det flagred med Livbaand, Hængekrøller og tynde Florlinons-Kjoler, og Kavalerernes Frakkeskjøder stod under Løbet som de sorte Vinger paa en Bille.

«Sidste Par ud – fly ud!» Mattias Aga selv stod i Skjorteærmer foran Rækken.

«Rrr ud – ud! A haha – aa, hei – ii – æ,» hærmed Ekkoet i Gans gamle Huse; det klappede som af Træsko, naar Prestens rapfodede Døtre var i Farten, og Herbyjomfruernes Latter sendtes styg og ærtende tilbage.

«Sidste Par ud – fly ud!» – Ud, og atter ud, hvirvled Parrene – tog hinanden, blæste Pusten og kom altid de samme tilbage.

«Høgen er doven,» begyndte nogen at raabe.

«Høgen er mæt!»

«Høgen er træt!»

«Sidste Par ud,» lød Agas dybe Stemme. Han stod der saa rolig og fortog sig ikke. Vendte blot Hovedet undertiden og holdt Øie nedigjennem Rækken. – Men med ett blev Blikket leende indi Øienkrogene.

«Ud, ud – sidste mine Duer!» forandred han.

Jomfru Rikka kom farende paa den ene Side – i lange, spænstige Skridt og med løftet Kjole – og paa den anden Side kom den lille Prokurator fra Haug.

«Hun forleder mig til at bli ung igjen,» sagde han forundret, – og kom sig ogsaa ganske rapt fremad – som en Yngling paa stive Ben.

«Hænderne af Lommen, Hr. Aga!» raabte Jomfru Rikka, hun sprang ret forbi ham, – og Aga stakte med en kort Latter Haanden ud og sprang efter.

– At Aga kunde springe! At Rikka Torsen var smidig! – Slig hun lod ham komme indpaa sig, men svinged rundt og lod ham gribe i Luften! – Slig hun sprang imøde, og hid og did, og han aldrig fik Tag i hende! – – Prokuratoren blev staaende fortabt midt ude paa Pladsen og se paa dem. Selskabet raabte og lo, saa Rækken

løstes. Og Gan Hovedbygning gav Spektaklet tilbage, dystert, grættent, som en Gyger, der uroes i Søvn, – mens Rikka Torsen sprang om uden en Lyd af Latter, men Tænderne skinned, fordi hun pusted med aaben Mund.

«Der tabte De, Aga,» raabte hun overgivent tilsidst, da Aga stansed og tørred sig med Lommetørklædet over Panden. Mattias Aga suged Læberne til sig:

«Naa Jomfru Rikka!» – han sprang uventet ud paany. – Da stak Jomfru Rikka overrumplet i Løbet, ret frem, som skudt af en Bue – uden Afstikkere og Svinger, tvers over Gaardspladsen og videre –.

«Stop lidt, I springer for langt!» skreges der efter dem. Men ret frem fór Jomfru Rikka, stadig ret frem – over Markerne med det lange Græs – over et Gjærde, som knak – oover en knudret Skraaning. Aga efter og halende indpaa. En Stund syntes det endog, som løb han jevnside med hende uden at strække Armen ud. – Men det sidste Glimt af dem saa de øverst paa den solbelyste Bakke. – – Blæsten tog i Jomfru Rikkas røde Kjole, og et Øieblink flagred den op, vildt som et løsrevet Seil.

«Rikke, Rikke!» skreg Prokuratoren, og hans Stemme blev tynd og skingrende.

«Ikke, ikke,» svarte Gans hemmelighedsfulde Ekko. Og udover Sjøen sendte det de glade Menneskers Larm – Dump i Dump, som Slagene af en sprukken Klokke.

III.

Om Rikka Torsen var smuk? Kanske Rikka Torsen kunde kaldes smuk. Hun havde skjær Hud over retskaarne Træk, og kraftige hvide Hænder. Men hun havde ogsaa fremstaaende, blasse Øine, som stak saa besynderlig af mod det sorte Haar. Og hun var bred over Hofterne og ugratiøs – undtagen naar Sindet kom i Oprør, enten nu af Sorg eller Glæde, da kunde hun faa over sig en udfordrende og selvbevidst Gratie, som stod hun foran et Speil. Vistnok ikke det lille gulrammede, som hang i et Hjørne af hendes Kammer og gav hende skjævt Ansigt, men snarere et af blaaligt skinnende Metal.

*

– En Lørdagskvæld Jomfru Rikka gik gennem Skogen til Morbroderen i Ud, rakte hun Haanden i Veiret og stønnet undertiden. Og hun maatte tænke paa saa mangt, Jomfru Rikka, – for at kunne tvinge Tankerne bort fra det hun nødig vilde. – Længe tænkte hun paa Barndommen og det Gan, hun havde lavet af Pinder og Kvist oppi Fjeldet. Hvorledes hun til Sjø havde fyldt Vand i en Skaate, og hvorledes hun havde sanket «Dag og Nat» og lagt med dem i Gan Gaards Huse – og de hvide og de gule og de glimrende blaa, hver fik de sit Navn og sin Bestilling; men de vakreste, hun kunde finde, de sorte fløielsbløde med den stærke Stilk, det var Fru Brynhilda og hendes Døtre – yppigmørke, i slæbende Dronningekaaber. Og den slankeste blege, det var Adelsmanden fra Jordhytten. Og paa denne, den lille Jomfru Rikkas «Gan Gaard i Bjerget» levedes et Liv fuldt saa rigt og mangfoldigt som det paa «Gan Gaard ved Sjøen», hvorom Moderen fortalte saa ofte – der Alverdens Herlighed havde havt til Huse. – «Mor,» sagde Barnet undertiden, fyldt af sine brogede Drømme, «tror du, jeg engang vinder noget stort, Mor?» – «Hold frem, som du begynder,» hørte hun endnu Moderens dybe Stemme, «og min stolte Riketta naar længer end andre.»

Men der Rikka Torsen nu gik henover Skogstien uden at mærke, hvordan Kvistene slog hende i Ansigtet, husked hun en halvglemmt Hændelse. – Hun saa sig selv springe om med «Dag og Nat» i Haanden uden at finde de vakre, hun ønsked, – og hun saa et gammelt Kvindfolk med Bylt paa Ryggen stanse op ude paa Veien. «Hvad ser du paa, du?» spurgte den lille. Konen rakte Haanden frem, men det var noget leit ved hende, som irriterede Barnet; det gjorde en utaalmodig Bevegelse: «Jeg har ingenting at gi dig.» – «Din stygge Unge!» sagde da den Gamle og greb hende arrig i Armen. – «Vil du vide, hvad jeg saa paa? – Det var det fæle, hvide Ansigtet dit med alt det svarte Haaret om. – Og nu ser jeg mer: At du har et

Aarekors over Næseroden. Det betyr, at du er mærket fra Fødselen, du! – Hæ! Heller er jeg mig selv end dig, Styggen – tvi!» – – Undertiden havde Rikka Torsen som Barn gjenkaldt sig Fantekjærringens Ord, naar noget gik hende imod, og nu – en hel Aarrække efter – var de atter kommet til at lyde for hende – – just fordi hun med en halv Frygt for Fremtiden gik og roded sig tilbage i Fortiden. Som om ikke Fortiden ogsaa havde sine Skygger? – – I Femtenaarsalderen havde Rikka Torsen mistet sin Far, og Kaptein Torsens Enke maatte flytte fra Chefsgaarden og leve af en tarvelig Pension nede i Bygden. – Saa havde Moderen fundet paa, at de skulde reise fra Moskog til Ud. – Der var bedre Mennesker og friskere Luft, sagde hun, – og der laa den gode Smaagaard oppi Aasen, hvorfra hun i Ungdommen havde seet den lille Løitnant Torsen komme ridende. – – Og der i Ud var de da blevet boende, Kaptein Torsens Enke og hendes tre Børn, og havde slaaet sig kummerlig igjennem. Menneskene der var netop ikke bedre, og Luften der netop ikke friskere. Et Stykke borte saa de et mismodigt Skimt af Sjøen og tvers bagenfor Lerbakken det sorte Tag af Gan. – Det var en maadelig Lykke, da Gyrilda blev gift med en Garver i Staden; men Moderen fik Tilhold der, da hun gjennem Aarene havde pantsat sin Pension. Og en fattigslig Lykke blev det, da Broderen giftedes med Kusinen fra Moskog, – og de, efter at have opbrugt hendes beskedne Arv, ikke havde mer tilbage end Aarerne bagpaa sine Hænder. Jomfru Rikka var dog den, der fandt Udvei, da Nøden grinte for Døren, – og hun var det, som havde ment, at skulde noget give Lykke paa Jord, saa maatte det være Gan ved Sjøen.

Jomfru Rikka gik og slog utaalmodig i Træstammerne, til hun fik se Taarnet af Kirken i Ud. Og som hun saa, at Taarnsluggerne lukkedes, skyndte hun sig frem og kom ind ad Kirkegaardsporten, just som den gamle Klokkeringer holdt paa at laase Kirkedøren.

«Naa naa, er det dig, Jomfru Rikka,» mumled han monotont, da hun lagde Haanden paa hans Arm. «Nei nei, du glemte ikke gamle Morbror denne Lørdagskvælden heller. Herren signe den glade Giver – hvad for Godter har du idag da Rikkamor?»

Den Gamle satte sig paa en Grav og begyndte med sine store, rystende Hænder at løse Knyttet op.

«Jeg har ringet med Mellemklokken ikvæld, Jomfru Rikka,» sagde han. «Jeg liker den bedst, for den uror dem mindst. – Ser du, Jomfru Rikka,» fortalte han hende som saa mangen Gang før – «det var jo Storklokken, som tog Hørselen fra mig; saa det ved jeg nok, at den er som selve Guds Ord til at sige: Annammer du mig ikke, skal du dø. Men for de Døde hernede kan alligevel ingenting forandres –

ligeoverfor dem nytter ikke Magtsprog! Derfor ringer jeg heller med den anden, den siger saa jevnt og ligetil: Imorgen er det Helg. Imorgen er det Helg. – Det er baade for levende og døde. Laa jeg selv dernede, vilde jeg synes om at høre det, jeg vilde tænke mig Kirken her oppe med Solnedgangen bagom. – Men skal der tales om Freden, Jomfru Rikka, – da er det for den Sags Skyld nok, naar jeg ringer med min mindste Klokke – du ved den gamle af Messing, Jomfru Rikka, – som har saa fin en Klang, kan jeg huske. Jo jo, se *den* er nok til at bringe vildfarende tilbage og gi Tanken Ro, – ja, om det saa er Misdæderne derudenfor Muren. – – Engang jeg gik her ved Kvældstid, hørte jeg dem aande og ynke sig under Jorden. – Giv os af din Fred, du gamle Klokkeringer, var det, som de bad. – Min Fred er fra Gud, sagde jeg. Men hvad jeg kan give jer, skal I faa. – – Og saa klemte jeg saa smaat paa min mindste Klokke. Og straks blev her stilt i Haven. – Gaar du alt, Jomfru Rikka? Farvel, Farvel – og tak for du var her og ikke glemte en gammel Slægting, fordi han i 30 Aar ikke har duet til andet end at være Klokkeringer i Ud.»

Den gamle Mand blev siddende igjen paa Graven, holdende sin Kasket som Tallerken mellem Knærne. Blæsten rusked i de graa Totter paa hans Hoved og svinged med Græsstraaene paa Gravene. Blæsten sang saa enstonig i Orgelet inde i Kirken. Og langt bagom det hvide Taarn gik Solen ned.

«Gid jeg var dig, Morbror,» sagde Rikka Torsen ved sig selv – «der du sidder med dine Hornbriller paa, gammel, ensom og døv, i din egen Verden og i din stærke Tro paa Gud og dine Klokker.»

*

– Denne Lørdagsaften var det, at Rikka Torsen paa Hjemveien fra Klokkedrageren i Ud, slig hun gik i sine mangehaande Tanker, traadte af fra Stien, – og da hun saa sig om, vidste hun ikke bedre end at blive gaaende paa maafaa bortover.

Og Sulten kom. Og Mørket. – Og snart blev det uroligt mellem Trærne.

Rikka Torsen var dog hverken bedrøvet eller ræd ved ikke at finde frem; fordi det i denne Nat lidt efter lidt – saaledes som det imellem kan hænde Menneskene – med en hel visionær Klarhed var gaaet op for hende, at hvad hun saa gjorde, blev dog Livet værdiløst for hende selv.

Og Jomfru Rikka gik og gik. – Hvst! – der hvæste en Ugle. Og der flaksed det af Vinger. – Der var underlige Fugle i Skogen, – syntes hun stundom – var det ikke, som skimted hun Trærne tvers gjennem dem? Og der var rare, smaa Væsener og

saa fæle Forverdenens Dyr, at det gav et Sætt i hende; men altid forvandlede de sig til Tørtrær og Stubber.

Og hun begyndte at gaa i en Halvdøs. – Og tilslut blev hun saa træt, at Knærne skalv, og hun tydde ind i en Tykning. Da kom hun ind i noget med Vægge og Tag – ikke vidste hun, enten det var Dyrehi eller Menneskebo; men som Øienlaagene faldt i, dæmred noget for hende om den svenske Rømling.

Da syntes hun, hun lagde sig paa grøn Mose imellem Trærne. «Om Udyr dræber Rikka Torsen,» sagde hun, «da gjør det lidet. Rikka Torsen er falden.»

«Elsked du ham, Rikka?» hvisked nogen fra Skogen.

«Nei. Nei.» Og der fór Feberfrost gjennem hende.

«Ve over Kvinden, som falder uden Elskov,» hvisked det saa. «Synd følger Synd. Hvad tror du, Rikka Torsen, at «Kvinden uden Kjærlighed» har, naar Rusen er borte?»

«Skammen.»

«Ja. Og der findes ikke den stakkars Sten, hvortil hun kan støtte sit Hoved. Pine følger Pine, Rikka Torsen, Livet tilende.» – Og Rikka Torsen følte sine Lemmer svide som en Værkbruddens. «Er du Menneske,» hvisked det igjen, lavt som Vinden i Trækronerne – «tag da Mennesketrøsten – er den end skral: Der er fler, som lider, end du. Og en, som har lidt, der du nu ligger.»

Langt borte hørte Rikka Torsen en Klokkelyde. Og Vinden gik i Trærne. Og ingen Dyr hylte.

Idetsamme kom en ung Mand over Lyngen. Hverken saa han til høire eller venstre; men aldrig havde Jomfru Rikka seet saa herlig en Gang eller saa stolt en Holdning. – Hun fandt intet forunderligt ved, at han gik der, men fornåm en Tomhed, fordi han var gaaet forbi. Og hun laa videre – uden Drømme og uden Tanker – og Trærne suste – og Klokken ringte – – da bøied nogen sig over hende. Hun saa op i et blegt Ansigt med vaagdunkle Øine. Hun saa ogsaa, han havde mørke, iturevne Klæder, og Brystet var nøgent. Og der paa det nøgne Bryst var ridset en flyvende Fugl.

«Hvem – hvem er du?» spurgte Rikka Torsen.

«Vilde Vaa.»

Hun grebes af en stor Glæde og rakte Armene ud:

«Vilde Vaa. Vilde Vaa. Endelig kom du.»

Men den unge Mands Ansigt blev fjernere – blegere – Fuglen og de fillede Klæder – der kom Taage imellem.

«Naar Klokkerne ringer for dig næste Gang, Rikka Torsen,» syntes hun, han hviskede. – Hun reiste sig møisommelig og gik ud efter ham. – – – Og Klokkerne kimed – stærkere og nærmere – – nogen snakkede med høi Stemme og tog hende i Armen, og – Rikka Torsen vaagned.

Hun fandt sig selv liggende inde i Skogtykningen, hvor Solskinnet faldt i Flaker mellem Trærne, – og foran hende stod den gamle Klokke drager med sin Klokke. Han nikkede tilfreds:

«Der kom Spurlag efter dig idagmorges, Jomfru Rikka,» sagde han. «Aa, jeg vidste nok, jeg vilde finde dig – – – min mindste Klokke, Jomfru Rikka. Min mindste Klokke.»

IV.

Den brede Kaross med de massive Hjul holdt for Gan Gaards Stentrappe helt uventet en Kvældstund.

Jomfru Rikka hørte en Prusting af Hestene og lav Snak, idet hendes Svigerinde lukked Porten op. Saa hørte hun nogen hænge Tøi af sig ude i Gangen, og Døren til Stasstuen lukkes op og igjen. Og der blev stille en Stund. Bare Lyden af en kort, brysk Latter naadde en eneste Gang ind til hende, delte ligesom Stilheden i to. – Jomfru Rikka likte ikke det hele, slig hun laa der og lytted, og gad nødig gjøre noget for at faa vide, hvad der var paafærde. Kanske tænkte hun ogsaa sit – og fik en Tanke bekræftet, da Svigerinden kom ind:

«Riketta,» lød det, halvt stakaandet, «Riketta, du maa staa op. Aga er kommet og vil gjerne snakke med dig.»

Jomfru Rikka saa Skimret af sin Svigerindes Ansigt og syntes der stod Ubehag af det. – «Snakke med mig?» sagde hun tvært. «Imorgen ja kan Aga faa snakke med mig.»

«Nei, nei,» sagde Fernanda Torsen. – «Aga skal reise for at se paa et Skogstykke i Mo alt imorgen tidlig. – Skynd dig nu, Riketta,» lagde hun raadsnar til – «det er vist om Selims, som endelig vil ha dig i Huset.»

«Sagde han det?» spurgte Jomfru Rikka.

«Nei, ikke netop. Og jeg fandt det ikke passende at spørge. – – Men du ved jo, Riketta,» kom det overtalende, «Aga ser paa vores alles bedste – saa naar han vil tale med dig – –»

Jomfru Rikka snudde sig om paa den anden Side:

«Nei, saa sandelig om jeg staar op, Fernanda.»

«Er du gal?» hvisked nu Fernanda Torsen forskrækket. «Hvordan tør du fornærme Aga? Gud hjælpe saa dig og os alle.»

«Sig, at jeg er syg – sig, at du ikke faar vækket mig – sig, hvad Djævelen du vil. – – – Nei, jeg staar ikke op.» Jomfru Rikka reiste sig halvt og lo mellem sammenbidte Tænder. – – –

Saa vidste Fernanda Torsen, der intet Udkomme var, og hun gik langsomt tilbage ud af Døren:

«Gud hjælpe dig og os alle.»

Men Jomfru Rikka sprang op, idet Døren lukkedes efter hende, og skjøv Slaaen for.

Saa blev hun videre liggende der lysvaagen og lytte. Men hun behøved snart ikke at spidse Øren efter lave Lyd. – Der gik det haardt i Stuedøren. «Naar jeg, Mattias Aga, vil snakke med Jomfru Rikka,» hørte hun en ry Stemme, «saa vil jeg, – om jeg saa selv skal vække hende» – – og der greb det i Klinken til Jomfru Rikkas Dør.

«Naa saa» – der fulgte en ildevarslende Latter, og – «Godnat Madam!» – Saa tunge Skridt opad Trappen. – – – Og med ett var der stille i Huset. – – – Dødsens stille som foran Storm og Ulykke.

Et Øieblik syntes det Jomfru Rikka, som om Skyggerne vokste.

*

Ved Solopgang holdt atter den brede Kaross foran Gan Gaards Stentrapp.

«Kjør med, Torsen,» befalte Mattias Aga. Han bredte et flammet Plæd over sine Knær og læned sig tilbage, som var hele Verden hans, mens Jon Torsen tynd og forhutret krøb op paa Bagsædet. Mattias Aga saa spottende paa sin Fuldmægtig denne Gang:

«Aak, aak, Torsen,» sagde han med en Skuldertrækning – «der er mangen en Brøit i Bjerget.»

Jon Torsen smilte med sit barnslige Smil: «Det gaar nok, Hr. Aga.»

– – Men det gik slet ikke. For ud paa Eftermiddagen kom Jon Torsen tilbage:

«Jeg er daarlig, Fernanda,» sagde han. «Aga kjørte videre til Byen og lod mig gaa de tre Mil i Solstegen fra Mo. – – Aak, aak.» – Og Jon Torsen blev liggende tilsengs i en stor Sygdom fra denne Dag.

V.

Lige nedenfor Gans fordums Have ligger en sort Bjergknaus. Den strækker sig tørstig ud i Vandet, og i Maaneskin ligner den et drikkende Dyr. Der findes ligesom et Par Trin der i Fjeldet – vanskeligt at sige om fra Gud eller Mennesker, – til Baadstø benyttes Knausen den Dag idag.

– Engang Rikka Torsen stod i sit Vindu, saa hun en Baad lægge til dernede. Hun forstod, det var af dem derover fra Herby, – de, som duved udpaa Sjøen saa om Kvælderne og blæste Fløite og sang. Hun saa Kavalererne byde Hænderne frem, og Damerne trække sine Kjoler sammen i en Knude oppe under Barmen, – og saa hopped de leende iland paa Gan Gaards Grund.

«De Mennesker hører Livet til,» tænkte Jomfru Rikka. «Hos dem rinder Blodet lyst og let, og de plages ikke af Mareridt under Søvnen.» Og i en bittersød Kval, hvorved hun selv syntes sig at vokse, der hun stod i Gans Vindu, følte hun sit eget Blod, tykt og tungt – uden lys Latter og uden lys Elskov. – «Nei, jeg vilde ikke bytte med dem,» mumled hun. – «Høit hænger de søde Druer, Jomfru Rikka, og – sure er de,» sagde en Stemme dybt indi hende. Men Rikka Torsen smilte hovmodig:

«Ja, udadtil lever de vel et straalende Liv, disse Mennesker. Men indadtil – er de som Høkerboder! – Der stykkes det ud, og *der* deles det ud saa smaat, saa smaat af alle Sindets Rørelser – af Vemod, af Sorg og af Længsel efter brændende Glæder. – Har de da Sjæl, disse? – Kanske det ved Døden vil gaa dem som Luftens Børn i Eventyret, at de forvandles til Bobler, som brister. Mens vi andre – ja, om os strider baade Himmel og Helved!»

Rikka Torsen saa de unge Mennesker bryde en blomstrende Kvist af Nypetornen dernede, og idet en af dem holdt den høit fremfor sig i opstrakte Hænder, skred han syngende frem, og Selskabet fulgte syngende efter – to og to – op gennem Gans træløse Have. – Jomfru Rikka traadte uvillig tilbage ind i Værelset. Hun havde nu faaet en egen Mening om den Slags Byfolk, siden Fru Aga var der, – og en Uvilje for at træffe Mennesker, hvis Blik muligens kunde sige: Hvad er vel du? – Og ærgerlig vrænged Jomfru Rikka Omkvædet efter:

«Ingen maa gjøre vor Glæde Mén.
Se – vi følger en Rosengren!»

– Saa forstod Jomfru Rikka, at de havde stoppet op ikke langt fra hendes eget Vindu, og hun hørte Forsangerens freidige Røst:

«Mine Damer og Herrer – se, dette er vor Mattias Agas Residens her ved Sjøen!» – Og mange talte med og lo.

«Her er Løndøre i Tapeterne og et Skelet under Jorden,» fortsatte Stemmen.

«Her er et Drikkebæger fra Noa, og her gaar Spøgelser i Lyse!» – Og stadig blev der talt og leet, – og hun hørte, de vilde indenfor.

«Det skal bli lidet af,» mente Jomfru Rikka, – og hun skyndte sig afsted for at stænge Porten for dem.

Men Jomfru Rikka kom ikke tidsnok til at blive useet. Og just som det muntre Selskab satte sine Fødder paa Stentrappen, stod hun midt foran dem. Et Par af de unge Damer vak til idetsamme og tog sig for Brystet – de vidste siden selv ikke hvorfor. Men Forsangeren – Jomfru Rikka drog stadig Kjendsel paa Stemmen –tog atter Ordet:

«Disse Damer og Herrer ønsker gjerne at bese Mattias Agas Hus,» sagde han lystig.

«Dertil er ikke Anledning,» svarte Rikka Torsen. «For der er Sygdom her.» Og hendes Stemme slog haard og frastødende ned iblandt dem.

«Saa faar vi da ikke se,» sagde nogle. «Og her som skal være saa besynderligt.» – Og andre surmuled som Børn. – Men en ung Mand med en forunderlig deilig Mund traadte frem, idet han tog Hatten i Haanden.

«Naar her er Sygdom, Jomfru – saa tilgiv, at vi kom.»

Jomfru Rikka saa forundret paa den unge Mand.

«Kanske I alligevel kan gaa ind,» kom det mildere, «hvis I gaar forsigtig og ikke uror den Syge.»

– Og saaledes gik det da til, at Jomfru Rikka trods alt gik foran ind gjennem de mørke Rum. Og de unge Mennesker fulgte saa stille efter, at hun bagenfor sig kun hørte den knitrende Lyd af deres Klæder eller saavidt fornam deres Aande, naar nogen nysgjerrig titted hende over Skulderen. Heller ikke hørte hun Udraab som fra Fru Aga, om hvor skrækkeligt der var. Og derfor viste hun dem endog det gamle Lerbæger og Bøilen og fortalte dem Historien om Kobberkarret, som var hamret af den unge Adelsmand oppi Skogshytten. Hvordan han en Dag gik ned til Bygden med det smukke, røde Kobberkar og falbød det til en Bonde, – og hvordan han saa

– vel i Følelse af sin Fornedrelse – kasted det mod Bondens Hoved. Hvordan han alligevel fik gaa urørt bort, fri som en Fugl og rank som en Flamme, baade forbi stærke Næver og en knælende Pige – og ingen saa ham siden. Men hvordan Kobberkarret blev tillagt en Egenskab senerehen – at give Lyd, naar Drabsmænd kom i dets Nærhed – og derfor havde staaet som Angiver en Tid udenfor Kirkeporten i Ud. – – – De unge Damer trak Øienbrynene i Veiret og smilte som Børn, der fortælles Eventyr. – Men da de spurgte efter Løngangen og den hemmelige Dør, smilte Jomfru Rikka og fortalte atter – fortalte jevnt og uden store Ord, om hvorledes hendes Slægts Kvinder var de eneste, der kjendte til dette, og hvorledes de havde fortiet Hemmeligheden saaledes, at endnu vidste ingen anden noget derom. – Efter dette syntes hun at mærke, at de saa paa hende som paa en synderlig Ting, – og hun blev i godt Lune deraf og saa elskværdig, at hun indtog dem for sig.

«Bliv med os over, Jomfru Rikka,» sagde de, «og vær hos os en Stund.»

Det vilde hun dog ikke – fordi hun husked, hun ingen Kjole havde, som var pen nok. – Men hun gik med dem ned paa Bjergknausen og vifted til dem, indtil deres Lommetørklæder fortøned sig for hende som hvide, bundne Sommerfugle flagrende over Vandet. – Og meget ønskede Jomfru Rikka, at den unge Mand med den skønne Mund skulde vifte længer end de andre.

Det gjorde han dog ikke. Og Jomfru Rikka gik nedslaaet tilbage til Gaarden. – Derudenfor Stentrappen laa deres besungne Rosengren nedtraakket og vissen. Jomfru Rikka tog den op og saa paa den. Saa rysted hun paa Hovedet:

«Hvorfor hylded de den først og glemte den siden? Nei, de Mennesker, dem forstod hun alligevel ikke.»

VI.

Længe havde det staaet for Rikka Torsen som en Underlighed, dette, at rige og elegante Mennesker ikke behøved hverken at være overlegne som Fru Aga eller bryske som Hr. Aga. Men at de istedet lod høflige og uskadelige og fremfor alt: en god Del elskværdigere end Jomfru Rikka selv. Og hun havde en Tid med Venlighed tænkt paa disse Mennesker, som var kommet hende saa kameratslig imøde og ingen Vægt havde lagt paa hendes første afvisende Optræden.

Men hvordan det nu er, saa skal der jo lidet til, der Bitterheden ligger paa Lur, – og som Dagene var forløbne, og hun lidt efter lidt havde glemt de lyse Ansigter, husked hun den unge Mand, som ikke havde viftet dengang. Uagtet hun, Rikka Torsen, havde ønsket det som ligeoverfor ingen anden Mand i sit Liv! – Og saa seg da atter Bitterheden frem, naar hun tænkte paa dem, naar hun saa Lyset af de røde Lygter derover – eller hørte Sangen ude paa Vandet. – Aanei – Jomfru Rikka brød sig ikke om at se nogen af dem igjen – mindst af alle den unge Mand med den skønne Mund. Hvad skulde det være til? *Han* vilde ikke elske hende, og – *hun* vilde ikke elske ham. Nei. Nei. – –

Og dog: Naar hun sad dernede ved Sjøen, Jomfru Rikka, helst ved Skumringstid, naar Vandet laa sort af Skygge, – da var det netop denne ranke, unge Mand, som paa en Maade spilled med i hendes Drømme. – Saa underligt det lyder – hun saa hans slanke Skikkelse i andre Forhold og i en anden Tid – smelted det blege Ansigt og den skønne Mund i ett med Drømmesynet i Skogshytten. – Og saaledes kom det for hende en Kvældstund dernede:

«De Mennesker derover,» tænkte Rikka Torsen – «javist er de smukke! – Javist er de nydelige! – De er som de nette Smykker i Perlemorsskaalen – de havde heller ikke noget Mærke ved sig af Livsens svimlende Dybder. – – Men se – om de nu blev kastet ud fra sin tilmaalte Vei, disse Mennesker,» tænkte hun videre – «om de maatte drikke af Ydmygelsens og Lidelsens Bæger, da vilde skjænkes dem Lidelsens Sjæl. Og hun trodde nok, der var de af dem, som vilde blive herlige som den unge Adelsmand i Skogshytten. – *Ham* havde sikkert en ublid Skjæbnehaand stødt ud i Mørket, og *han* havde maattet drikke af Fornedrelsens Kalk – og derfor var det, at hans Blik blev saa dunkelt og dybt, at det bored sig som en Brand i Hjerterne og bøied i Knæ selv den myrdedes Datter. – Og se – saa mægtig blev han i Kraft af sin Lidelse, at de, som skulde forbande ham, bad for ham til sin Gud, – og de, som skulde dræbe ham, stod som lammet og – turde ikke!» – Og som hun sad der, Rikka Torsen, kom hun til at elske sit Drømmebillede, i den Skikkelse det nu

og – hun syntes – altid havde staaet for hende. – Det var saa mangt – tænkte hun – hvem vidste, om der ikke var Mennesker, som hørte sammen, selv om Aarhundreder skilte? – Om der ikke for ethvert Menneske, som ingen Kjærlighed fandt, gaves en «enkelt» enten tilbage eller fremover i Tiden? – Og om saa var, da vidste hun sikkert, hvem hun skulde tilhørt. – – Ja, havde hun levet hin Gang, Rikka Torsen, da havde han sagtens stanset op den unge Adelsmand:

«Hvem er den Pige,» vilde han kanske spurgt – «hun med de lyse Øine og det sorte Haar?»

«Det er Fru Brynhildas ulykkelige Datter,» kunde Svaret lydt.

«Hvem er den unge Mand,» vilde Rikka Torsen spurgt – «han med Gangen, Munden og det blege Ansigt?»

«Vilde Vaa.»

– Aa, hun saa nok, hvad han var – bedre end andre – saa hans straalende Byrd skinne som Guld gjennem Fattigdommen! – – – Og der var Larm og Latter paa Gan, og Fru Brynhilda sad øverst i sin Have. Og nedover Bakken der roded og planted bøiede Skikkelser i Vaarens vaade Jord. Og Kvældvinden strøg langsmed Sjøen. Og Fru Brynhildas Datter sneg sig smidig henad Jorderne. – Men langt inde i Skogen sad Vilde Vaa foran et af de blanke Kobberkar og ridsed sig i Brystet med en Kniv, tegnede de Tanker, som bodde derindenfor – Gribben, som sled baade Dag og Nat. – Og Blodet randt nedad Brystet. – – Men saa trak det sig til et Smil om den deilige Mund:

«Er det dig, Brynhildas Datter?»

«Det er mig – Vilde Vaa.»

– Saa skulde hun siddet hos ham Uveirskvælderne, naar Stormen bruste med Orgeltoner gjennem Skogen, – og de skulde lukket Hyttens Dør. Og Regnveirskvælderne, naar det drypped og rasled graatvaadt af Skogen, og Hubroen brummed borti Bjerget, da vilde han fortalt om det Liv, han havde levet, – fortalt det derinde i den sodede Hytte, med Farver hentet fra Himmel og Hav. Og saa tilsidst vilde den kommet, fra det inderste af ham selv, Fortællingen om, hvordan der under den herligste Skal kunde krybe fæle Orme; – hvordan han, Vilde Vaa, havde seet det og villet rydde Stygheden bort; og hvordan han til Tak blev drevet af Lande som – Forræder mod Konge og Folk.

Og hun, Brynhildas Datter, vilde seet sig blind paa de gnistrende Øine. –

Men Maaneskinskvælderne vilde de gaaet om nede ved Sjøen og inde i Skogen – der Skogen var dunklest, og de høie Furuer stod som mægtige Tempelsøiler. –

Og deres Elskov vilde været rig og mangfoldig som ingen anden Elskov paa Jord. Nok ogsaa, fordi han kunde blive saa ond Vilde Vaa med sit heftige Sind, – og de kunde *begge* blive saa onde, at den ene næsten ønsked at se den andens Lig. Men saa kom Afbigtens Stund – og Forsoningens – og saa ønsked nok den ene at bære den andens Sorg. Og mest hang hendes Øine ved hans Mund, og hendes Mund ved den store Fugl paa hans Bryst.

«Du vilde Vilde Vaa,» kunde saa Rikka Torsen sige og strække Armene ud mod det glinsende Vand – «du, nedifra de dybe Sjøer – du ind ifra de sorte Skoge. Du stolte Vilde Vaa for Alverdens Skjønhed – dig elsker jeg, Vilde Vaa – dig og ingen, ingen anden.»

Saa uvirkelige var de, Rikka Torsens Drømme. Og dog saa intensive og stærke. – Og tilslut hented hun ind paa sit Værelse den unge Adelsmands Kobberkar og planted det fuldt af de stærkeste Bregner.

VII.

Der kan siges et Ord, at den der gaar i Drømme, den vaagner til Frost. Og den der vaagner til Frost, den faar det længe ondt.

«Du gaar og stirrer saa ud i Veir og Vind,» sagde Fernanda Torsen til sin Svigerinde en Dag. «Du tænker vel paa, at din Bror er syg – at han kanske aldrig mer kommer sig op? Og da tænker du vel paa, hvad vi saa skal gjøre med ham?» – Og i Smug strakte hun Hænderne bag sig og kjærtegned de smaa Børn, som hang i hendes Skjørt. – Jomfru Rikka saa hende stivt ind i Øinene:

«Og du tænker vel paa, at Aga er en Skurk?» spurgte hun tilbage. «Og da tænker du vel paa, at du nødig vil styrte din Svigerinde i Elendighed; – fordi du ogsaa selv er den nærmeste til at sørge for din syge Mand og dine Børn?»

«Elendighed?» svarte Fernanda Torsen, idet hun greb haardt om Jomfru Rikkas Haandled. «Hvem snakker om Elendighed for dig? Det er jo over os andre Elendigheden kommer – Sult, Sygdom og Skam.»

«Sagde du Skam, Fernanda?»

«Hvad andet skulde jeg kalde det, du, naar jeg jaged Børnene paa Bygden at tigge Mad? Naar vi knapt havde Tag over Hovedet? – Og du, stolt Jomfru,» tilføied hun langsomt – «vilde du slaa Følge som Bagstekone til Hverdags – som Kokkekone til Høitids – eller vilde du gaa tilbage hid, gjøre Stemmen bedrøvelig og bede: «Godt Veir, Hr. Aga – godt Veir. Nu har det regnet og sneet, saa min Bror ligger for Døden. Godt Veir, Hr. Aga, og De skal aldrig angre det.» – Men Hr. Aga, som da grangivelig tror vide, hvad der bor i den Jomfru Rikka af Machinationer og Trods, han trækker beklagende paa Skulderen bare: «Se, nu har jeg for det første lovet den Post paa Gan til en anden,» siger han. «Og desuden – De forstaar dog, Jomfru, en dødssyg Mand har jeg liden Brug for.» – Men for gammelt Kjendskabs Skyld, fordi du har leflet med ham i Krogene, fordi du har ladet dine vandblaa Øine spille nedover ham, og fordi du har udstillet dit Legeme i stolte og udfordrende Stillinger – se slig! – derfor vil han kanske tage to, tre – hvo ved? – fire, fem Dalere op af sin Skuffe til Afhjælp for den øieblikkelige Nød. Men saa vil ogsaa Hr. Aga, der han sidder saa godt og lunt i sin polstrede Stol, ligegyldig vinke med Haanden mod Døren: «Adjø, Jomfru, Adjø!» – Og saa ved jeg en, som dog altid godt har kunnet like Hr. Agas Hyldest, – fordi han er rig og har Magtens Straalekrans om Hovedet – hahaha – javel! Saa ved jeg en, som vil sige til sig selv: «Jovist var jeg en Tosse, der jeg gik med Skrupler.» Og graate vil du Ydmygelsens og Angerens Taarer, Rikka, ud af disse dine taareløse Øine.» – –

Saaledes kunde Fernanda Torsen tale sin Sag for Jomfru Rikka – med mange Haandbevægelser og Efterligninger baade af den ene og den anden, indtil hun syntes at have sagt nok for denne Gang, – og hun lukked Munden braat igjen og hentet sin Rok frem fra Krogen.

Saa sad de da videre de to Kvinder i det halvmørke Rum, der Stilheden forstørredes ved Rokkehjulets Snurr. Og ofte forekom det Jomfru Rikka, der hun selv sad med Hænderne i Skjød, at den anden traadte endnu en Rok, og Traaden hun der spandt, spandt hun af Guld, Blod, Ondskab og fine Trevler af Kjød. Og Rokken var Jomfru Rikka.

*

Saa hændte det ogsaa en Dag, at der til Jon Torsen kom et Brev med Agas Haandskrift. Madam Torsen aabned det, og da Jomfru Rikka saa, hvorledes det faldt paa Gulvet under Læsningen, ante hun nok nogen Modgang.

– Jomfru Rikka gik ned til Sjøen og blev siddende der i en Halvdøs Dagen udover. – Men ikke før kom hun ind saa henimod Kvæld, før Svigerinden mødte

hende ude i Gangen og bad hende følge med ind i Broderens Værelse.

Der slog hende imøde en kvalm og sødlig Lugt af Jod. Og der var en tæt og uluftet Varme derinde.

«Han sover jo, Fernanda,» sagde Jomfru Rikka og vilde allerede vende i Døren.

«Jeg vil bare vise dig noget,» hviskede den anden. «Og saapas tør jeg vel uleilige dig, Rikka,» kom det med stor Bitterhed, «som at faa dig hen til din Brors Sygeseng. – – Se her – hvad du ikke før har seet.» Hun bretted Skjorten væk og fremviste et stort, aabent Saar paa Jon Torsens Bryst. Saaret var rødt og materiesprængt, og for hvert Aandedrag rørte sig noget bag en Hinde. – Noget saa ondt syntes Jomfru Rikka aldrig at have seet. Og det løb hende i kolde Rislinger nedad Ryggen, indtil hun fik Blikket bort fra Saaret – opimod Broderens Ansigt, som laa saa afbleget og lidelsesfuldt der paa Pudren. – Saa saa hun op paa Svigerinden med sine store Øine hvidnende af Rædsel:

«Gud!»

«Vidste du ikke, han var kjertelsvag?» hviskede Fernanda Torsen. «Det kom til Udbrud, da han forkjølte sig paa Kjøreturen med Aga.» Hun glatted som i Tanker en Fold paa Lagenet:

«Han er som en forkjælet Unge nu under Sygdommen – – og saa er det *det* da, Riketta,» kom det meget langsomt – «at idag fik han Opsigelse fra Aga. – – Men hvad gaar af dig, Rikka?»

Jomfru Rikka havde grebet om Sengestolpen og stod der med kridhvidt Ansigt.

«Det er bare Luften herinde,» sagde hun. Men Madam Torsen maatte faa hende tilsæde og hente Vand til hende.

«Ja, det er ondt altsammen, Riketta,» sagde hun meget venlig. «Men – om nu du snakked med Aga?»

Der blev en tung Stilhed. Nogen Fluier surrede borti Vinduet, og den Syge ynkede sig isøvne.

«Jeg *skal* snakke med ham,» sagde Jomfru Rikka endelig. Og hun blev siddende med begge Hænder for Panden.

«Det lader til, du er blit den stærkeste nu, Fernanda,» mumled hun om en Stund.

«Det er, fordi jeg har mest at kjæmpe for, det, Svigerinde,» svarte Fernanda Torsen i stille Triumph.

«Du *har* ikke,» modsagde Jomfru Rikka og saa op mellem Hænderne. «Nei, du *har* ikke, siger jeg,» gjentog hun heftigere.

Fernanda Torsen vendte sig bort uden Svar. Men idetsamme trak et Smil over hendes haarde Ansigt. – Udenfor Vinduet legte to bredbyggede Smaapiger med «Kjæmper», og for hver Gang et Blomsterhoved faldt, lo de himmelhøit af Glæde:

«Jeg vandt!»

«Nei, jeg!»

«Nei, jeg!»

«Hahaha – aa Gyrilda, vi tabte begge.»

*

Der forløb mange Nætter, i hvilke Jomfru Rikka slet ikke fik sove.

Som hun laa der i en af disse søvnløse Nætter og tænkte og stirred, vidste hun ikke bedre tilsidst, end at hun stod op og satte sig foran Kobberkarret.

«Er du her, Vilde Vaa?» sagde hun. «Aa, jeg ved nok, du er ikke. Men du skjønner da, det er til Livsens Skjønhed, jeg klamrer mig.»

Men da hændte der Jomfru Rikka noget forunderligt: – Som Bregnerne bugned udover Karrets Sider, og der sev ifra dem en krydret Lugt i Sommernatten, skimted hun med engang en blaa Liljebloomst, der langsomt gled op ifra Bladene. – Saa slank var den. Og saa vag og deilig som en Himmelskygge. –

Jomfru Rikka blev siddende som i en stor og hellig Andagt uden at røre hverken Haand eller Fod – indtil hun saa den glide bort i Mørket. –

Da bøied hun Hovedet i Hænderne, Jomfru Rikka, og sukked. Sukked saa saart og tungt som en anden ung Pige, der kan sørge over sin spildte Lykke paa Jord – ved en Hilsen fra ham, hun elsker.

[Del] II.

I.

«Dette Gan – dette Gan – og de, som bodde der – hvem blev vel klog paa dem? – Hvorfor var nu pludselig Tjenestefolkene opsagt? – Alle undtagen Jomfru Rikkas gamle Barnepige. Ja, *hun* skulde nok røgte de Par Kjør som stod igjen i Fjøset, mens Besætningen forresten med Besvær og Ulempe var sat ud paa Foder. Men hvorfor var da ikke heller et ungt, stærkt Menneske blevet hyret? – Hvorfor vilde de ligesom ikke se Folk der paa Gaarden? – Hvorfor blev ikke engang Lønningerne udbetalt paa det vanlige Sted, men af en betroet Husmand nede paa Bruget? – Hvorfor – hvorfor? – Der maatte være noget – de var jo ganske enfoldige – som saa ofte Folk, der endelig vil skjule noget. – Hvorfor?» – – Der danned sig en Uendelighedens Række af ubesvarede Spørgsmaal i den gamle Prokurators Hoved, slig han kjørte henad Landeveien i Sneveiret. – Han syntes, der var ligesom et Forhæng fore, og som han sad der og saa og saa ind i Sneen, som faldt, syntes han tilsidst, han kjørte sig selv i rund og rund Ring under faldende Sne, som dækked og gjemte, gjemte og dækked det utrolige i Verden. – – «Ja, der var et Myldr af Ting til at skjule», – vidste den gamle Prokurator. Han gjenkaldte sig det alt: – «*Det* havde Fernanda Torsen sagt. Og *det* Jomfru Rikka. Og *det* havde Jon Torsen sagt, der han laa i sin Seng, at mer gudvelsignet Mand end Aga fandtes vel ikke – han, som i egen Person tog sig af Brugets Drift under sin Fuldmægtigs Sygdom. – Saa det var vel ikke mer end rimeligt, – havde Rikka Torsen lagt til paa sin underlig haanske Maade, – at de gjorde lidt igjen for den herlige Aga – at de indskrænked sig og sparte paa Udgifterne for ham. – – Aa aa, den Besparelse, den kunde omtvistet; den hang daarlig sammen – som – som løs Sne – som løs Sne.» – Prokuratoren vikte sin Hest af fra Bygdeveien, der han vidste Ganveien saa omtrent skulde være. – «Sne. Sne ja,» gjentog han aandsfraværende. «Sne, som dækker. Sne, som gjemmer. Sne saa tæt og svær, at den næsten ikke trænges igjennem» – alt imedens den Skimlede stamped sig tungt gjennem Snedriverne, og Prokuratoren selv maatte støtte til snart med det ene Ben snart med det andet, at ikke Slæden skulde vælte.

«Saa, saa – staa nu her, Balderbraa,» sagde han, da han endelig kunde holde Hesten an foran Gjærdet. – Men selv blev ogsaa den gamle Prokurator staaende. For noget saa ødsligt som her inde paa Gans Gaardsplads syntes han aldrig i sit lange Liv at have seet. Saa tyst og mennesketomt var der. – Sneen hvid og urørt. Bare med nogen enkelte dybe Mærker saa her saa der efter Folk, som havde gaaet frem og tilbage i sine egne Fodspor. Og havde der ikke røget lidt af Gaardens ene Pibe, kunde enhver forsvoret, at der ingen bodde paa Stedet.

Prokuratoren vidste ikke rigtig, hvorfor der paakom ham slig en trykkende Fornemmelse ved at se det Ødet, en lignende, som naar man kommer til et Hus, hvor der er ny Sorg. – Prokuratoren strøg sig over Panden:

«Saa, saa, Balderbraa, staa nu rolig. Saa finder nok *jeg* Løsningen imens.» – Den gamle Prokurator trak sin Tulup op over Knærne og begav sig ufortrøden iveau i Sneen.

Da han kom frem til Porten, tog Fernanda Torsen imod ham.

«Det var en rar Gjæst,» lød det. «Her hvor knapt Skjæren kommer flyvende.»

– Aa, det var da saa og saa. Det var ogsaa rart at se Gansfolket igjen. Forresten havde han et Ærinde.

Men den gamle Prokurator maatte slet ikke faa frembære det Ærinde, før han vel havde børstet Sneen af sig og tilsidst sad lunt og godt fortøiet i Jon Torsens Armstol.

«Nu kan De komme med det, Prokurator,» sagde da Fernanda Torsen og satte sig foran ham – de smaa Øine spillende af vagtsom Gløggthed. «Det skulde vel ikke være Folkene?»

– Jo netop – det var Folkene! De havde været hos ham og forklaget sig over at være afskediget uden Varsel. – Og nu spurgtes der, om det ikke var ligesaagodt, Madam Torsen tog dem tilbage med det samme, saa kanske hun slap Mulkten.

Fernanda Torsen smilte.

«Nei, Prokurator,» sagde hun – «nu er De nok feil underrettet om mangt og meget.» – Sagen var, at Tjenerskabet alt længe havde været hadefuldt mod hende, fordi hun ikke taalte Uregelmæssigheder i nogen Retning, hverken at der dreves Uterlighed, eller blev stjaalet Hø, eller smughuggedes i Ganskogen. – «Besynderligt med det, Prokurator: Feilen er ikke at gjøre en gal Ting; men Feilen er at paatale den.» – Saa fulgte da Forklaringen, om hvorledes hun ved disse Afskedigelser ikke alene havde varetaget Agas Tarv, men ogsaa sin egen. For naar sandt endelig skulde siges, saa trodde hun, de var fulde af ondt allesammen, og – da der var Barn i Huset. – –

– De blev da passiarende baade vel og længe om dette. Og saaledes som det nu stilled sig, fandt Prokuratoren Fernanda Torsens Adfærd ligeoverfor Folkene forstaaelig nok. Bare sad han i Stilhed og undred sig over, hvor ganske anderledes

dette *nu* tog sig ud end tænkt. – Om han blev svag herinde – tabte Dømmekraften? – Ganske forfærdet skjøv han Tanken fra sig og lod andre faa Rum istedet. Men uvilkaarlig maatte den gamle Prokurator se sig om, hver Gang der lød Fodtrin i Huset eller blev lukket i en Dør. – Der var i Grunden en egen Em for ham ved dette Gan, – begyndte han at synes. – Han kunde døve det ned, naar det var en Stund, siden han havde været der; men *naar* han var der: Umuligt.

«Tjenestefolkene er fordringsfulde nu tildags,» endte Fernanda Torsen noget. «De vil sandelig ha baade i Hæk og i Sæk. Og spille Mestere atpaa.»

«Det er sandt – det er sandt,» svarte Prokuratoren, halvt i Taage. – Daarlige Tjenere burde ikke syes Puder under Armene hverken af Loven eller andre. – «Jeg skal jage de Knebler paa Porten, skal jeg! – Men hvor er Jomfru Rikka?» spurgte han uventet. «Jeg tror stadig at høre hende; men hun kommer ikke.»

«Hun ligger syg idag,» svarte Madamen.

«Er Jomfru Rikka syg?» sagde den gamle Prokurator. Madam Torsen haabed hun saa feil, at *ikke* det blege Ansigt blev endnu blegere idetsamme. – «Saa ligger de da begge,» kom det saa, paafaldende roligt, «baade Bror og Søster.»

– Ja, de gjorde det. Maatte det bare gaa fortere over med hende end med ham.

– Det gjorde det nok; hun var stærk, Jomfru Rikka. – «Aa ja ja, det var trist ikke at se Jomfru Rikkas Ansigt lyse herinde. – Hils hende fra mig!» sagde han saa, og fik med engang travelt med at komme afsted – «og sig, at skulde hun nogengang trænge Hjælp i noget, saa faar hun komme til den gamle Prokurator paa Haug.»

– «Hm, hm – han skulde vel aldrig ha skjønt noget,» hvisked Fernanda Torsen, da hun stod i Vinduet og saa Prokuratorens Skimlede stampe med flagrende Man gennem Sneen. – «God i Videnskaben. Daarlig til at anvende den. – Faar staa sin Prøve det ogsaa,» mumled hun og kneb Læberne til.

II.

Efter en lang og ensom Vinter, i hvilken da Sneen laa om Gan – i Hauge og Volde som over en nedsneet Fæstning – blev der dog atter Liv paa Gaarden: Tjenere fæstedes paany, og alt gik i sin gamle Gjænge. – Fernanda Torsen saaes igjen, skrapp og drivende som ingensinde før. Jon Torsen skulde heller ikke klage: Bedst som han laa, var han ogsaa oppe en Dag. Den eneste, Vinteren havde forandret noget, var Jomfru Rikka, hun holdt sig helst for sig selv og saa anstrængt ud – var hvid, saa hvid, at hun næsten var farlig at se paa. Øinene glimted ofte med Blikket til Siden, og Læberne saaes kun som en smal, rød Stribe.

Og udpaa Vaarparten hændte der rigtignok noget besynderligt paa Gan. Men ingen fik ligesom rigtig Tag i, hvad det var, – og saa døde det da bort med Dagene, som lysned.

Det var, at der en Dag var kommet en Gut ind i Kjøkkenet paa Gan, der Folkene netop sad og hvilte sig efter Eftasverden.

«Madam, Madam,» sagde han, «der flyder noget hvidt paa Brønden – noget, som er tullet i Lin.»

Fernanda Torsen slap noget ned idetsamme, og der var de, som bemærked, at hun var graaere i Ansigtet end Asken i Skorstenen.

«Nei gjør det det, Gutten min,» sagde hun alligevel rolig. «Ja, Isen ligger længe iaar.»

«Nei, nei, det er ikke Is,» svarte Gutten. «Kom med og se.»

«Det har vel ingen Hast,» mente Fernanda Torsen. «Sæt dig du, saa skal du faa en Taar Kaffe du ogsaa. – Sid dere ogsaa,» sagde hun til Folkene. – «Kjedlen er nok drøi idag. – – Nei, vent lidt du, Far,» stoppede hun Gutten, just idet han vilde smutte ud af Døren. «Hvor skal du?»

«Se paa det i Brønden vel!» svarte Gutten.

«Skam dig,» skjændte da Fernanda Torsen og tvang Gutten foran sig hen til Langkrakken. «Jeg mener dig godt og byr dig Kaffe, og saa vil du vende Ryggen til som en anden Skøier. Nei tak du – sligt tar jeg ikke imod.»

Saa maatte de alle drikke Kaffe paany. Og gamle Inger sendtes i Kjælderen efter Fløde. Men der blev hun sagtens baade vel og længe, før hun endelig kom tilbage med en Spilkum saa tilsølet, at Gud alene maatte vide, hvor hun havde været henne med den.

Saa hvisked hun noget til Madmoderen, som fik denne blid med ett:

«Nu kan du lidt Folkeskik til en anden Gang da, Gutten min,» lød det. «Og nu skal jeg sandelig bli med dig for at se paa det rare, jeg ogsaa. – Ja, kom med allesammen!»

Men da de kom ned til Brønden, var der slet ingenting. Gutten undred sig og forsikred, og nogen af Folkene lo af ham. Høiest lo dog Fernanda Torsen og gamle Inger. – Og tilslut vendte Fernanda sig om mod den Gamle:

«Aa, spring bort, du Inger,» sagde hun, stadig leende, «og se efter, om nogen af Ænderne mine er sluppet ud.»

Straks efter kom da Inger tilbage og meldte blinkende, at netop saa var det.

«Naa, det kunde jeg tænke,» sagde Fernanda Torsen, «at det var Anden min. – Men nu gjælder det, at vi tar bedre Vare paa den herefter da, Inger.»

III.

Paa den anden Side Sjøen var Latter og Dans. Der redes i Optog paa bekransede Heste. Og der jagtedes i græsgrønne Djævledragter. Ja, der stod en Glans af Herbyherligheden viden om, og Folk i Omegnen vilde helst ikke snakke om andet.

Bare Rikka Torsen gav ingen videre Agt paa den iaar. Hun gik noget sløv og tanketom og brød sig med ingenting. – Og det var hende slet ingen Glæde, da det en Dag udpaa Forsommeren hændte, at to unge Damer der over fra kom for at hilse paa hende. Det var den ene af Jomfruerne fra Herby, – som hun jo kjendte fra før. Og det var en ung Dame, hun drog Kjendsel paa fra det muntre Følges Besigtigelse af Gan, for hendes fine og stolte Ansigts Skyld.

Efter en Stund at have snakket og leet satte denne unge Dame sig paa Stentrappen og tog sit Sytøi frem.

«Det er noget, jeg maa ha færdigt,» sagde hun og undskyldte sig smilende. – De andre smilte ogsaa. Rikka Torsen vidste ikke, hvorfor hun blev saa varm i Øieblikket.

«Det maa være morsomt saant noget,» sagde hun og strøg med Haanden over Silken. – Men om den unge Dame ikke heller vilde sidde et andet Sted end der paa Trappen, hvor det blæste?

«Tak. Det er ligegodt overalt,» sagde den anden lyst. «Det maa gjerne blæse.»

Jomfru Rikka syntes, det var det underligste unge Menneske, hun i sine Dage havde seet – denne, som kom for at hilse og saa leende gav sig til at sy derude paa Gaardstrappen. – Rikka Torsen saa rigtignok ikke ganske nogen Sammenhæng deri. – Men *den* fik hun, da hun selv og Jomfruen fra Herby gik ud i Haven for at se efter nogen sjeldne Blomster, som skulde gro der.

«Er hun ikke yndig, Katarina,» sagde hun. «Og saa rar du! – Nu har hun sikkert foresat sig noget, som skal ske, hvis hun faar syet saa og saa langt – noget om *ham* naturligtvis» – og Jomfruen nævnte et Navn, som Rikka Torsen forstod maatte være Navnet paa den unge Mand med den skønne Mund. – «Han er ogsaa saa forelsket i hende,» fortalte den unge Pige videre – «han følger hende som en Page – og han er ogsaa herlig, Kai, naar han er forelsket – Øinene brænder og ler.»

«Og Munden?» spurgte Rikka Torsen.

«Munden? – Aaja, Munden ler vel ogsaa, tænker jeg.»

«Og brænder?»

«Aa sagtens, Riketta. – Ogsaa noget at spørge om forresten! – Men du – hun – ja, du saa det jo – bare hans Navn nævnes, reiser hun Hovedet som en Blodshest for Signal.»

Rikka Torsen bøied sig og tog et Straa op fra Jorden. – «Er de forlovede, de to?» spurgte hun.

«Aa hvad – spørge om saant, naar de begge. – De har det vel hos sig selv endnu; men alle ved det.»

«Saa skal de vel holde Bryllup engang?» – Rikka Torsen følte med en Slags Vellyst, hvordan hun for hvert Spørgsmaal ligesom vred en Kniv rundt i sig selv.

«Katarina siger, hendes Bryllup skal staa paa Herby,» fortalte den anden. «Hun selv vil ha Kjole af rød Silke, siger hun – og Brudepigerne skal være i rosenrødt Flor. – Hør, Riketta – nu synger hun! – Har *hun* kanske ikke en deilig Stemme?»

De to unge Piger blev staaende og høre. Og Sangen toned ung og klar mellem Gans gamle Huse.

«Sagtens kan hun synge,» afbrød pludselig Rikka Torsen, «naar hun er saa lykkelig. – Og er saa det noget at tilbede et Menneske for,» kom det halvt haanligt, «at Lykken er dumpet ned paa det?»

«Men kjære dig, Rikka.»

«Jeg siger, hvad jeg vil,» sagde Rikka Torsen, høit og irriteret, idet de nærmed sig den unge Dame paa Trappen. «Gider jeg gaa paa Taa og tage med Silkehansker som I?» – og hun lo haardt. – Den unge Dame paa Stentrappen fór lidt sammen og saa op.

«Nu har jeg syet det, jeg skulde,» sagde hun saa og reiste sig smilende. «Aa, sliig en vakker Dag, Jomfru Rikka!» Og hun retted og strakte sine slanke Lemmer.

«Kan være,» sagde Rikka Torsen, – «for den, som ser det.»

«De ser det da, Jomfru Rikka?» sagde den unge Dame forundret.

«Nei, jeg ser bare Graaveiret, jeg,» svarte Rikka Torsen bittert. «Sort Sorg og sort Nat. – Jeg hører ikke Lyset til, jeg, ser De, – og har aldrig – saa synes jeg nu – følt andet end tungt i Livet.»

Den unge Dame havde rullet sit Sytøi sammen. – «Det gjør mig ondt for Dem, Jomfru Rikka,» sagde hun deltagende. «Jeg vilde gjerne, at alle skulde se Livet som jeg.»

– Kort efter tog de to unge Piger Afsked, og Frøken Katarina gik derfra med en stor Kvast gule Liljer i Hænderne. – Men nede i Bakken saa hun sig tilbage og frøs lidt:

«Hvad er det med hende, du?» spurgte hun Veninden. «Hun er uhyggelig; men alligevel liker jeg hende.»

IV.

En Sankthanskvæld gik alle Husfolkene paa Gan afsted for at se Midtsommerbaalene brænde.

Bare Jon Torsen og hans Søster blev tilbage.

– Jon Torsen gik tilsengs. Og Jomfru Rikka blev siddende paa sin vante Plads ved Vinduet. Ikke det, der vendte ud til Sjøen, langsmed hvilken alle de røde Baal skinned, – men et, der vendte mod Gaardspladsen og Solnedgangen i Nordvest. For – «Begtønderne, de svidde i Hjertet, de,» tænkte Rikka Torsen. – Hun havde ogsaa nok bare af Røgen, slig den seg sig ind i Brystet paa hende og samlede sig der til en tung og trykkende Knytneve. Og Rikka Torsen stønnede dumpt Gang paa Gang, som hun sad der.

Noget som et hvidligt Slør gled bortover i Bakkelierne. Og Sankthanshimmelen straaled, som gav den Genskin af alle Verdens Baal. – Jo, nu blev der leet og hvisket, – vidste Rikka Torsen. – Nu dansede Heksene. Nu sad der Krøblinge ved hellige Brønde. Nu kunde lægende Urter samles. – For ingenting holdt Alnatur tilbage inat – til Bredden skjænkede den af sit yrende Liv – for alt og alle – kun ikke for Rikka Torsen; for hende havde den forskudt.

– Som hun sad der Rikka Torsen, tænkte hun ogsaa paa den unge Dame som havde sidet derude paa Stentrappen, – og paa hendes lyse Tilværelse i Modsætning til Rikka Torsens mørke. – – Og altimegens blegned og slukned Sankthanshimmelens glødende Farver.

Da – som hun endnu sad der fik hun en Fornemmelse af at der kom nogen, – og hun strakte sig ud af Vinduet.

«Sesaa,» mumlede hun, idet hun fik se, – og den kjendte Følelse af Ubehag kom over hende. «Der er det sandelig, Følget fra ifjor.» – De kom da ogsaa som dengang, to og to i Række. Men der dreiede de raskt om Hushjørnet. – –

«De tar det anderledes iaar,» tænkte Rikka Torsen, da hun samtidig opdagede et andet Følge, der kom imøde fra det andet Hushjørne. Og syntes hun, de var nogen gode Narre, som stoppede op der ude paa Gaardspladsen og neiede og bukkede sig til Jorden, før de gik hinanden forbi. – «Saa var det godt, jeg slap at snakke med dem,» tænkte hun. – Men hun blev meget forbauset, da hun ikke før havde sat sig ned, før de atter kom tilbage – og atter mødtes midt ude paa Gaardspladsen.

Denne Gang hilste de rigtignok ikke, men stansed, og lo umaadelig. – Som de skiltes, bemærked Rikka Torsen, at der foran hvert Følge gik en rank, ung Kvinde i en meget gammeldags Dragt. Og Følget forresten havde store Hatte paa og ganske korte Skjorter eller Bukser.

«Dette var da en underlig Leg,» tænkte Jomfru Rikka. «Hvorfor gaar de her istedetfor at se Sankthansbaalene brænde? – Men kommer de igjen endnu engang, vil jeg raabe til dem.» – Og ikke før havde hun tænkt det, før de kom for tredje Gang – hastig gaaende om hvert sit Hushjørne – og mødtes midt ude paa Gaardspladsen. Men denne Gang hverken hilste de eller lo. Vred Hænderne istedet, graat og hulked. – Saa skiltes de som før, og det ene Følge kom strygende forbi Rikka Torsens Vindu.

«Vent lidt,» fik hun saavidt sagt. «Faar jeg se paa jer?» – Men ingen vented. Ingen saa meget som vendte Hovedet om mod hende.

Rikka Torsen forundred sig adskilligt over dette. Og da de ikke kom tilbage for nogen fjerde Gang, reiste hun sig skyndsomt for at se dem nedover Havebakken. – Da kunde hun rigtignok ikke fatte, hvor de var blevet af. Saa dem ingensteds. – Der paakom hende en Lyst efter at vide noget nærmere om dem, og hun skyndte sig ud.

Det skumred derudenfor, og Husene kasted dybe Skygger. Langt paa den anden Side Sjøen gløded et Par røde Baal. En indestængt Ko brølte en eneste Gang nedifra Fjøset. Men det underlige Følge saa hun intet mere til. Rent som sunket i Jorden var det baade med Latteren og Graaten. Og tilslut syntes hun, Stilheden blev saa stor, at den suste efter dem.

Som hun da atter kom ind, og Rummene forekom hende mørkere end før, faldt en stor Utryghed over Jomfru Rikka. Det kom for hende, som kunde hun hvert Øieblik vente de to Følger ind ad hver sin Dør. Hun frygted at se deres lyse Dragter derinde og høre Latteren og Graaten. – Og den stærke Rikka Torsen begyndte at skjælv i Rædsel:

«Herre du Gud, Herre du Gud – frels mig for dem – Herre du Gud!» Hun gik baglængs ind paa sit Værelse og kasted sig næsegrus i Sengen:

«Herre du Gud!» – –

– Da Fernanda Torsen kom hjem fra Sankthansfesten, fandt hun sin Svigerinde liggende paaklædt derinde i Kammeret.

«De kom,» sagde hun, – og Fernanda trodde, hun talte over sig – «de kom igjen og igjen» – hun lyste op mod hende med alt det skrækslagne hvide i sit Ansigt:

«Først ler de,» sagde hun. «Siden graater de.»

V.

Lidt efter lidt var to Modsætninger kommet frem hos Rikka Torsen: Naar Tankerne havde myldret over hende i lange Tider, fulgte der siden Stunder, hvori Sjælelivet laa i Dvale, Stunder, hvori hun kun følte, og gik i Ledebaand af sit stærke Legeme. Hun var da blevet af de, som ikke længer menneskelig Magt kan tvinge. – Og det var jo netop, hvad hendes Omgivelser nødigst vilde – tvinge hende fra Elskov.

*

Rikka Torsen havde inde i sit Kammer en Brandmur. Lige indtil den stødte Siden af et stort Skab, som var fastspigret til Væggen. Paa dette Skab var i blaat og hvidt malet en Amor og en Slange. – Engang havde Rikka Torsen kunnet fortabe sig i Beskuelsen af denne besynderlige, lille Fyr, hun havde ogsaa fundet noget Farve og gjort hans Vinger større og hvidere. Men senerehen havde Rikka Torsen leet af den Amor, og hun havde ofte tænkt, hun egentlig burde sværte ham to Horn paa Hovedet og en Hale. Hun befatted sig jo endel med dette Skab, Rikka Torsen, og kunde vanskelig undgaa det.

Naar Rikka Torsen kom ind i sit Værelse, kunde det hænde, hun skjøv Slaaen for Udgangsdøren, gik saa hen til Skabet, kikked derind, og gik atter tilbage.

Men undertiden kunde det ogsaa hænde, hun traadte helt ind i det store Skab og lukked Døren efter sig fra Indersiden.

*

Engang, der var kommet Folk tilgaards og to brede, rødbrune Heste var sluppet i Havnehagen, kom Rikka Torsen ind paa sit Kammer.

En Stund drev hun urolig om derinde. Hun saa ud af Vinduet og ud af Døren til Gangen. Hun trak Gardinerne for og trak dem atter tilbage. Hun sad, og hun laa. Saa begyndte hun at se paa Døren med Amoren og Slangen. Saa, uden dog at se. Og hun lukked Skabdøren op og atter igjen. Men tilsidst drog hun Pusten langt og gik indenfor.

Rikka Torsen skjøv en smal Lem tilside og kom opover en trang Trappe inde i Brandmuren. Hun blev staaende et Øieblik ved en Fordybning i Muren, skjøv saa

atter en Lem tilside, kom ind i et Skab som nedenunder – og derfra ind i et stort Kammer.

Der stod en Mand derinde med Ryggen til.

«Her er jeg,» sagde Rikka Torsen.

Det gav et Chok i den store Mand, og han vendte sig om mod hende:

«Riketta.» Saa blev han staaende og stirre.

«Spørg ikke, Mattias Aga,» sagde Rikka Torsen og kasted stolt med Hovedet. «Berolige dig forresten – og giv din Frue et smukt Diadem.» Hun lo haardt; men Øinene hvidned, og Munden var som Blod.

Mattias Aga rakte Hænderne frem og lo:

«Riketta, Riketta – hun er som Ilden.»

[Del] III.

I.

Hvad om den røde Hane nu galte over Gan? – Hvad om Flammer kom slikkende og urodde sorgfri Mennesker i Søvn? – Og de Øine, som før havde smilt Dagen lang, skulde stirre forvildet frem for sig, før Røgen blindede dem. Og de Læber, som før havde leet, slig Latter, der er kold og klar som Dagens Lys, skulde aabne sig til Rædselens og Nødens Skrig. Og der alle Udgange fandtes stængte, skulde de glemme sine zirlige Manerer, disse Mennesker, – og fare omkring som forstyrrede Dyr med latterlige Fagter og forvredne Fjæs. – «Vig af Veien nu!» skulde Rikka Torsen raabe. «Vig af Veien! – Her kommer Rikka Gan, som I skyr, fordi I ingenting forstaar og ingenting ved. – Her ser I Dødens Storhed for Livets Flitter – og det er jeg, Rikka Gan, som har git jer det. Jeg, jeg, som ogsaa kan gi jer Livet tilbage.» – Og haanende vilde hun fortælle dem om Udgangen, hun kjendte, hvor Røgen ikke kom ind. – Og hun vilde se dem storme om sig, som var hun en Profetinde. – «Afveien, siger jeg. Afveien! Bare én vil jeg frelse – han der – for hans skønne Munds Skyld!» – –

Men om nu Mestermanden kom og tog hende for hendes Ugjerninger? – Nei, ikke skulde Rikka Torsen dø for Bøddelhaand! – Vidste kanske ikke hun, Rikka Torsen, om et søvndyssende Middel – et, som varmed for Kulde – et, som kjølmed for Brand? – Saa fik hun da give Slip paa Hevnens fulde Vellyst og istedet efter Ildspasættelsen lægge sig paa sin Seng og tage Pulveret ind. – Men om hun nu blev ræd i Halvdøsen uden at kunne komme bort? Og Lysstriberne i Døren kunde blive røde Traade, som skar i Sindet, og saa – det store Helvedes Mareridt, naar Luerne trængte sig ind og begyndte at hoppe over Tapetet! – – Aa, hvad – det vidste hun ikke? Kanske hun netop vilde ligge og smile. – «Aa,» vilde hun sige, som da hun drømte for længe siden – «jeg drømmer om Ild, – og det betyder Kjærlighed.» Og hun vilde synes, Tanken paa den Kjærlighed varmed og lyste, indtil en stor, høitidelig Stilhed kom over hende – – Døden. – –

Rikka Torsen sad og boltred Tanken i alt det onde, hun ønsked gjøre disse Mennesker, som sang og lo derudenfor. Og hun knytted Hænderne undertiden og lo med: Vent! Vent! De skulde faa føle, hvem de saa over Hode! – – Vel havde Gan staaet tjenerløs endnu en Vinter, – vel havde hun, Rikka Torsen, følt sig, som var hun et afhugget Træ, – vel saa hun nu kanske frastødende ud iblandt disse af Livet forkjælede.

– – – Men havde vel hun bedt Agas Gjæster komme – – hvem eied Gan, eller Aga? Aga, som eied det i Kraft af usle Mynter, eller hun, som eied det i Kraft af

Forfædrene? – Og med hvilken Ret kom saa disse Mennesker i Torsenernes Hus og vred sine Skuldre væk og gjorde Rikka Torsen ondt? – Hun skulde gjengjælde det – gjengjælde det – saa hun ogsaa Frøken Katarinas vakre Ansigt imellem dem.

Frøken Katarina var sagtens ikke bedre end de andre. – –

– Det var noget som Gnister om Rikka Torsen. Hvide Gnister i Dagslys, slig hun kom frem i Døren.

«Kunde jeg faa Aga i Tale?» spurgte hun meget høit.

– Rikka Torsen havde tænkt gjennem Aga at faa Gjæsterne fra Herby til at blive paa Gan Natten over. Men det gik ikke, – fordi Aga blot opfattede det som en smuk Anmodning til ham selv om ikke at reise didover med dem.

«Vær tryk, Riketta,» sagde han. «Jeg skal alligevel bli her tilbage hos dig.»

– Saa tænkte Rikka Torsen at bore Hul i Baadene. – Men nede ved Stranden sad to Smaagutter og fisked.

Da endelig satte Rikka Torsen sig ind blandt Gjæsterne for at se, hvad Tid og Anledning vilde give.

«Hvorfor snakker de ikke til mig?» tænkte hun, som hun sad der og lod Blikket flakke. «Hvorfor trækker de Stolene væk, der jeg er, eller – er det af Godhed bare?» Og hun sad der længe og tænkte paa dette og saa og saa paa de rige, unge Mennesker. – Om det nu var Vinen, – tilslut paakom der hende en Lyst til at lege med Livet og med dem:

«Var De med forrige Aar og besaa Gan?» spurgte hun pludselig en af Damerne.

– Nei, hun havde ikke været med.

«Ved De, at der er Løngange her?» spurgte Rikka Torsen. – Jo, Damen havde hørt det.

– Om de andre vidste det? – Om de andre havde hørt Sagnet om, at den, som fandt Løngangen, skulde blive Dronning? – Eller: Hun skulde faa en Mand herlig som en Gud. Eller: Hun skulde faa den, hun havde kjær.

Da sprang først Frøken Katarina op. Siden alle de andre unge Damer. Og de begyndte legende at famle over Tapeterne. – De bankede ogsaa i Væggene med sine fine, smaa Knoker og lagde Øret indtil for at høre Hulrummets Lyd.

«I finder den lettere ovenfra,» sagde Rikka Torsen, – og de fulgte hende villig opad Trappen og videre fra Rum til Rum. – Ingen af de unge Damer lagde Mærke til, hvorledes Rikka Torsens Ansigt, for hvert Rum de kom længer bort fra Trappenedgangen, blev hvidere og Smilet større.

«Led bare!» sagde hun stadig. «Der! – Kanske der! – Gad vide, hvad I vilde sige til det, I fandt derinde – haha!»

– «Hysch! – Her gaar en Ulv i Mørke,» hvisked hun, idet de kom ind i et halvmørkt Kammer, et med et eneste lidet Vindu opunder Taget. «Den, som snakker høit, kalder den frem fra Væggene.» – Hun greb en af dem i Armen. – «Hvad sidder der i Krogen?» hvisked hun næsten uhørligt. – Damerne fór sammen, og – var der ikke ogsaa en mørk sammenkrøbet Skygge derborte? – «Aa Gud – slip os da ud,» bad de. Frøken Katarina rørte ved Rikka Torsens Haand; – den laa haardt paa Klinken, mens Rikka Torsen selv stod bred og stærk med Ryggen mod Døren.

«Nei, nei – nu staar den paa den anden Side – – jeg hører den snuse i Sprækken.» – De unge Damer fór tilbage som Løv for Blæst.

«Denne Vei,» sagde Rikka Torsen og viste dem videre. – – «Her dræbte en Mand sig,» hvisked hun – «fordi Djævelen trued ham dertil. Det vil da sige: Livet blev ham for haardt.

– Ty! – banked det ikke i Væggen? – Haa haa – han hører, at jeg fortæller. – – Her, her – saa kommer vi bort fra ham» – og hun førte dem ind i det sidste Rum.

Det var et stort Hjørneværelse, det med mange store Uldhauge udover Gulvet, og et langt Bord, hvorpaa blandt andet ogsaa stod et gammelt Krus og et Kobberkar. – Damerne tydde sig som Fluer mod Ruderne og Lyset. – Rikka Torsen satte sig ned i den Uldhaug, som var nærmest Døren.

«Ja, hvad gjør vi nu? – Har I nogengang kløvet i Bjerg, saa høit og galt, at I hverken kom op eller ned? – Skal jeg fortælle jer Historier, mens I staar der? – Har I hørt om Fru Brynhildas Døtre? – – Den ene dræbte sit Barn og skjulte det i Løngangen her. Jo, pas bare paa – ha ha ha – der er Barnelig i Gangen. Søg! Søg! – Og derfor toges begge Fru Brynhildas Døtre for at brændes som Hekse; men de blev ikke brændte, – fordi de fik flygtet ind i Skogen. – – Ja, nu mørkner det alt. – Aa, se der – rørte ikke Ulden sig?» – – Damerne saa alle forskrækket did, hun pegte – og idetsamme hørtes en skarp Lyd som af Fyrstaal, der strøges.

«Hvad var det?» spurgte en af dem.

«Hvad var det, ja?» gjentog Rikka Torsen, hun sad med begge Hænderne bag Ryggen. – «Se bort paa Bordet der,» fortsatte hun saa – «der laa engang en Jernklave. Nu er den lavet om til Grindehængsler. Men det vil jeg si: Aldrig hørte jeg mer ilsint Skrig i nogen Grind før. – Og se det Bæger – det er kanske Lidelsens Bæger – hvem ønsker drikke deraf?»

– Atter lød den skarpe, strygende Lyd.

«Men hvad er det, Jomfru Rikka?» raabte Frøken Katarina og sprang nogle Skridt frem som i Selvforsvar. Rikka Torsen saa stivt fremfor sig og smilte:

«Det er Kobberkarret – smedet af Vilde Vaa.»

«Rrr – rr – rrr – rr!» klang det idetsamme i Kobberkarret.

«Hørte I, det svarte?» spurgte Rikka Torsen, først udfordrende som før. – Men saa reiste hun sig og blev staaende. – «Ved I, *hvor før* det svarte?» mumled hun saa, lavt ved sig selv. – «Jo, jo – det er, fordi der er en Morder herinde.

– Forstaar I det ikke – forstaar I det ikke, spørger jeg?» – og over det hvide Ansigt drog sig som jordskimlede Skygger. – Saa – pludselig – løfted hun Hænderne over Hovedet og fór skrigende tilbage for en dvask Røg, som seg op fra den Uldhaug, hun havde siddet i. – Men værre skreg de unge Damer – de trodde saavist, at Alverdens Styggelse var kommen over dem – og de stimled sig sammen i en Klad oppe ved Vinduet. – Men en af dem fik ogsaa Vinduet af Krogene, og – Guds Hjælp! – saa hørtes der et høit, vildt Skrig over de andres, og – en dump Lyd nedifra Bakken.

«Hun blir jo liggende,» var der nogen, som raabte.

«Hun har slaaet sig ihjel!»

«Katarina! Katarina!»

«Se saa – se saa ja,» sagde Rikka Torsen, med engang ganske rolig – og hun gik frem og trampet i Ulden. – Døren reves op, og Kavalererne kom ind, tilkaldt af Skrigene. – «Deres Forlovede ligger udenfor Vinduet,» sagde hun til ham med den skjøne Mund. Den unge Mand udtalte blot Navnet og styrted tilbage. – De øvrige fulgte efter ham, mange i Flok og en efter en – tilsidst blev Rikka Torsen alene. – «Smæld nu paany,» sagde hun og traadte hen til Kobberkarret. – Da skimted hun

noget, som laa nede i Bunden. Hun tog det op. – Det var Frøken Katarinas Elfenbensvifte.

Rikka Torsen blev staaende og stryge sig over Øinene. – Saa gik hun langsomt og nølende gennem Rummene og nedad Trappen. Dernede betænkte hun sig lidt, snudde saa helt omkring og gik ind i sit Kammer.

Rikka Torsen satte sig ned med Hænderne for Øinene, men hørte alligevel, hvorledes der blev sprunget ude i Gangen og smældt i Dørene. Og hun hørte Jammer og Graat.

Saa syntes hun engang, det stilned derude, – og hun voved se ud af Vinduet. – Da saa hun dem staa med sænkede Hoveder om en Baare. Der – ved Siden – laa den unge Mand iknæ. Og der – imellem hvide Lagen – saa hun Frøken Katarinas deilige, blege Ansigt med de lukkede Øine. – – – Saa vendte Rikka Torsen sig væk fra Vinduet og satte sig paany inde i Værelset med Hænderne for Ørene.

Men om lidt hørte hun atter Klagerne og Jammeren. Og det steg og sank, steg og sank. Men tilslut syntes hun, det blev enstonigt som Sjøskvulp i Graaveir. – Da forstod hun, de gik med Baaren ned til Baadene.

Rikka Torsen tog Hænderne væk fra Hovedet, der var store, røde Mærker efter dem, og hun saa sig om med matte Øine:

«Først ler de,» sagde hun sagte. «Siden graater de.»

II.

Mattias Aga og Rikka Torsen stod sammen oppe paa det store Hjørneværelse Dagen efter Frøken Katarinas Død.

De dalerrunde Afskygninger fra Ruderne faldt paa Mattias Agas Ansigt, mens hans smaa dybtliggende Øine gnistred af Harme.

Og Rikka Torsen stod der haanlig og stridslysten – vel udhvilt efter Gaarsdagens Spænding – paany færdig til at sætte haardt mod haardt.

«Det var hyggeligt for mig, at det blev Ulykke her,» sagde Aga. «Og jeg ved nok, hvem jeg kan takke.»

«Ja, tak mig bare.»

«Det maatte da bli paa en egen Maade» – han rysted hende i Armen: «Forstaar du ikke, du er gal? Du – du er gal.»

Hun vred sig bort i et Rykk:

«Haha – nei, gal er jeg ikke. – Hvad Vægt paa at brænde Dukker, Aga?»

«Nu blir du anklaget,» sagde Mattias Aga videre. «Ingen kan frelse dig.»

«Jo, du.»

«Aa – kunde jeg, vilde jeg alligevel ikke. – Hvad Vægt paa at beholde slig en?»

Da lo Rikka Torsen og gik i Had lige op under Mattias Agas Ansigt og slog til ham paa Kindet. – Han stirred forbauset paa hende et Øieblik – saa slog han igjen. Rikka Torsen lo sin korte, uhyggelige Latter – og saa begyndte det ene Slag at tage det andet deroppe paa Uldværelset, og Madam Torsens omhyggelig ordnede Uldhauge traadtes hulter til bulter. – Mattias Aga mælte ikke et Ord, men pusted tungt og med enkelte Støn.

«Skurk,» hugged Rikka Torsen ud gennem Tænderne. «Skurk – Skurk.» – Hun blev smidig i Kampen som en Tiger. Hun rev ham blodige Klor over Ansigtet, og stundom var det, som om hun fræste. Og hun lo og følte ikke Slagene fra ham. – Men borte i det ene Vindu, husked hun, laa en stor, spids Saks – den skulde hun ha Tag i! – Rikka Torsen rygged og rygged – nærmed sig stadig Vinduet og Saksen. – Alt famled hun med Hænderne i Vindusposten, følte det kolde Staal. – «Nu

skal du faa det, Mattias Aga, – saa du aldrig reiser dig mer.» – Men i det samme fornam Rikka Torsen en Smerte i Hovedet – og var det, som om Gulvet gled bort under hende. – – –

*

Hun slog Øinene op – og lukked dem braat igjen; hun havde seet lige ind i Agas sortbrune Blik. – Vreden havde stilnet hos ham, den seirende – nu laa han iknæ og holdt den kolde Staalsaks mod en brændende Bule i hendes Hoved:

«Hvordan er det med dig, Riketta?»

Uden Svar stirred hun spottende op paa ham.

«Havde jeg ikke gjort dig uskadelig, havde du brugt skarpe Vaaben, du,» sagde han undskyldende.

«Hvis *jeg nu* blir anklaget, skal jeg nok til Gjengjæld anklage Aga for Overfald,» svarte hun dumpt.

«Det vil lidet nytte for Jomfru Riketta,» sagde Aga. «Men hun skal alligevel gaa fri.»

«Lad dem bare anklage mig, Aga,» lød det nu. «Panden værker – Sindet værker – Livet værker – alt – alt» – hun stønned og strakte Hovedet langt tilbage. Mattias Aga lagde sin Haand paa hendes kraftige Hals, just der hvor Pulsaaren banked:

«Underligt med dig, Riketta,» hvisked han, – «er det ikke som hvide, levende Kjødfibre binder mig til dig.»

Rikka Torsen hørte ikke længer, hvad han sagde, Feberrødmen kom og gik over hendes Ansigt, – og idet hun kasted paa Hovedet, mumled hun Gang paa Gang:

«Saa faar jeg en rød Snor om Halsen – saa faar jeg en rød Snor om Halsen. – Det klinger i Bøddelens Økse – og i Kobberkarret til Vilde Vaa.»

III.

Efter Slagsmaalet med Aga, blev Rikka Torsen længe liggende i en Hjernesygdom, hvori mangehaande utrolige Ting syntes hænde omkring hende. – Skygger af Mænd og Kvinder legte og sloges frempaa Gulvet. Og smaa, smaa Gutter og Piger kom ud fra Væggene og talte til hende.

«De spørger mig,» sagde hun til gamle Inger, som sad nede ved Sengeenden, «hvorfor Kvinder havde saant Had til *dem*, mens andre Barn faar Kys og Kjærtegn og varm Melk med Sukker i. – De spørger, hvordan mon det Liv vilde været, som blev berøvet dem. – Og jeg siger dem, at de Levnetsløb vilde blit de elendigste af alle. – Men de graater og siger, at det elendigste Liv er dog Livet værd. Og slig som nu er, har de ikke Fred; for indviet Jord dækker dem ikke. – Jeg siger dem, at de bør ikke gaa her altid og plage mig, som er syg. For her er ogsaa andre i Huset, som kan fortjene deres Plagerier – – ikke sandt Inger?»

«Hysch – hysch da!»

«Saa blir de forkuede staaende borte ved Væggen og snufser og graater, halvt med Ryggen til. Ja, ved du Inger: Selv naar jeg ikke ser dem, hører jeg dog deres Graat indi Væggen.» – – Og hun kunde reise sig op og hviske ind i Ingers Øre: «Det ligger derinde. – Aa, tag det væk du – lov mig det Inger – vil du – vil du?» – Ja, ja – Inger lovede det. – «Det er godt – det er godt – – vil du ogsaa gi det Klæder paa. – De fryser, siger de. Og de er blaa og røde af Frost. For alle er de nøgne, Inger. Undtagen en, som har et sort Fløielsklæde over sig – den er Fru Brynhildas Datterdatter. Hun graater ikke – hun staar bare stille midt paa Gulvet som en liden Prinsesse. – Hende synes jeg Synd i; for hendes Liv var kanske blit en Dans paa Liljer. – Men de andre – stakkars, stakkars, – i Skam var de blit trukne fra Fødsel til Død. – – – En er saa liden, liden med et stygt Mærke paa Halsen. Jeg synes, jeg kjender det. – – – Bed for mig Inger. Eller – syng noget, du. – – – Fader vor – de kommer i Rundkreds de smaa Fredløse, de staar der med foldede Hænder – – du, som er i Himlene – de ser mod det svarte Taget, Inger – Herregud, saa de vel nogengang Guds lyseblaa Himmel?»

Saa kunde hun ogsaa se Dommedagssyner mellem Himmel og Jord. – Og stundom kunde hun sige:

«Der kommer hun, hun med det stolte Ansigt, hun, jeg skræmte ud af Vinduet. – Tænk du, tænk: – Jeg har det bedre end i Livet, – siger hun. – Bedre at knuses ung og lykkelig end Tomme for Tomme at visne bort fra Livet. – – Hun er deilig, Frøken Katarina – og nu har hun vundet baade Livets og Dødens Krone. – – Ved du, Inger, – hende elskede jeg. Netop hende. Og *hende* dræbte jeg» – og hun hulkede uden Taarer og vred Hænderne høit over sit Hoved:

«Jeg ulykkelige, ulykkelige – nu gik hun, og jeg faar aldrig mere se det deilige Ansigtet.» – –

*

En Dag aabnedes Døren til Jomfru Rikkas Kammer, og ind kom en gammel affældig Kone, som ikke kunde holde Hovedet roligt.

Det var Rikka Torsens Mor.

Den Syge satte sig op i Sengen, idet hun fik se hende:

«Hil være Fru Brynhilda,» sagde hun høitidelig. «Kommer hun end som en Straffens Guddom, modnes dog Kornet, der hun træder.»

Den Gamle tog sin Datters Hoved mellem sine Hænder og saa hende kjærlig ind i Øinene:

«De siger, det er daarligt med dig, Riketta,» sagde hun med dyb skjælvende Stemme – «at du mister Forstanden. – Nei, nei – det gjør hun vist ikke – – min kloge stærke Riketta skal bli klog og stærk paany.»

«Har jeg da lidt uskyldig?» spurgte den Syge – «siden jeg skal faa Opreisning istedet for Straf? – Nei, Fru Brynhilda – tag kun Jernbøilen med. For skyldig er jeg – skyldig.»

Den gamle Kone rysted paa Hovedet:

«Gud velsigne dig, Barnet mit,» sagde hun og tørred en Taare ud af Øinene – «han gjøre dig snart frisk igjen.»

Den Syge saa op med sine fanatiske Feberøine:

«Du stolte og herlige Fru Brynhilda,» sagde hun og kyssed den rynkede Haand – «slig jeg tilber dig, blir jeg snart frisk igjen, som du siger.»

Den Gamle svarte da intet, men hun strøg og strøg over Datterens sorte Haar. – Og – som var der en dulmende Kraft i den gamle Mors Kjærtegn, sank Rikka Torsens Øienlaag altid dybere ned over Øinene. Og som den Gamle satte sig hos hende paa Sengefjælen, lagde den Syge sig mat tilbage – Læberne hvisked, og der drog sig til et Smil:

«Kunde du gjøre mig frisk, Fru Brynhilda – – Vilde Vaa – – nedved Sjøen» – –

Og kort efter sovned Jomfru Rikka og – sov sig Bedringen til.

IV.

Da hun var bleven helt frisk, Rikka Torsen, og intet andet Men havde efter sit voldsomme Sammenstød med Aga end nu og da en ufattelig Tomhed i Hjernen, sad hun meget inde i Stuen og saa paa sin gamle, stygge Mor. – Nei, nei – ingen skulde ane, at Rikka Torsens Mor havde været skjøn i sin Ungdom – hun med den store, klumpede Næse, og Kind, som hang i Rynker – og for den, som havde seet hende, da hun var ung, skulde hun staa som et Bevis for, hvordan Livsens Slid og Strid kan herje. Men for Rikka Torsen var hun det deiligste i Verden, slig hun sad der storbygget og kroget og klirred med sine Strikkepinder. – Og kunde det end ikke nytte Jomfru Rikka at tale Betroelser til den Gamle, der var ligesaa døvhørt som Broderen i Ud, saa fandt Jomfru Rikka en Fred i kun at være i Nærheden af hende.

Men kom Svigerindens Smaapiger ind til Farmoderen, jaged Jomfru Rikka dem skinsyg ud. Og en Dag sagde den Gamle bebreidende:

«Du kunde la mig ha den Glæde, Rikka, at ha Børnene om mig.» – Da sagde Rikka Torsen mange haarde Ting, som det var godt, Moderen ikke hørte.

«Lar du ikke Børnene være hos mig, vil du angre det,» sagde den Gamle.

«Det tror jeg nok,» svarte Rikka da – «alting angres, naar Tilværelsen er kommen paaskjæve.»

– Ofte syntes det dog Rikka, at al hendes Kval var for intet at regne mod den store Beskjæmmelse, som kunde tage hende ligeoverfor Moderen. – «Min Rikka er god og vakker,» kunde den Gamle sige. «Min Rikka har et Ansigt som en Helgen og Hænder som en barmhjertig Søster. – Ti, Børn, naar Faster Rikka snakker! Ved I, jeg drømte en Tid, at min Rikka skulde bli større end andre. Jeg drømmer det endnu.»

«Hold nu op med dette, Mor,» kunde Datteren bede hende. Den Gamle ante nok, hvad hun sagde, men fortsatte stædig: – Saa hun ikke, hvor den Rikka kunde daare? – Ja, om det saa var Mattias Aga – – aa, hun saa det nok! – – Saa kunde hun hviske til Datteren og listig spørge hende, om den Agas Frue var sygelig? – Om hun plagedes af Gigt, Maveonde eller Sug for Brystet? – Om hun ofte var der ude paa Gan?

Naar saa Rikka Torsen havde rystet paa Hovedet til et for et af disse Spørgsmaal, da skalv den Gamle mer end ellers og mumled:

«Galt for min Rikka, at hun gjemmer sig her paa Gan. – Galt – galt – galt. – Hun skulde ud herfra, hun – – jo jo, slig hun vilde funkle i Lyset.»

*

I denne Tid efter Sygdommen, mens Moderen sad inde i Stuen, sank Rikka Torsen sammen og søgte i Løndom at bede til sin Gud.

Stundom gik hun da ind i Skogen, hvor ingen kunde se hende. Og stundom gik hun ned til Sjøen og lagde sig paa Knæ der i det vaade Siv.

Saaledes bad engang Rikka Torsen ud af sin formørkede Sjæl; men Bønnen ligned Røverens paa Korset, han, som fik Forbandelse istedetfor Paradisets Herlighed:

«Gud. Gud. Om du er Gud over Livsens og Dødens Nøgler – om du er Gud over Kornnegets Spurve og Afgrundens Drager, – da kan du vel ogsaa tvinge Dragerne bort fra mit Levnets Liv og siden gi mig Livet i Døden. Gud. Gud» – og saa længe laa hun med de foldede Hænder løftet, at hver en Blodsdraabe veg fra dem. – – Blegblaa lyste Himmelen over det høie Siv med de sorte Blomsterklaser. – Tæt over hendes Hoved skar graalige Fugle, – og naar Vinden fór gjennem Sivet, da var det, som hørte hun smaa Klokker ringe. – Men ned paa Rikka Torsens løftede Hænder slog sig Sværme af Myg og Bremser. – – «Gud Fader rører ved mine Hænder,» tænkte hun. «Gud Fader vil tilgive mig.» – Og endnu længe laa hun der med Sivet rundt sig og Himmelen over sig, i Haab om Guds Haands Indgreb i hendes Levnet.

– –

V.

Ingen Nat er som Sankthansnatten en Mærkepæl i Sommeren, denne det levende Livs Nat, hvori Jordens Safter svulmer og alle Underverdenens Kræfter siges at have Spillerum mellem Trærne. Ind i det enlige Menneskes Sind mærker sig Heksenatten, Troldnatten, Aar efter Aar med sine Stemninger, Varsler og underlige Eventyr: – Sælsomt er det for den, der gaar fjernt fra de Steder, hvor mange Mennesker ler. Herligt er det for den, som endnu selv hører Livet til. Men knugende er det for den, hvem store Synder trykker.

— — —

Saa var det da, at der atter oprandt en Sankthansaften over Gan, i hvilken Rikka Torsen blev alene hjemme, mens de andre drog afsted for at se Midtsommerbaalene brænde.

Rikka Torsen saa efter dem, der de gik. Og knapt saa hun sidste Glimt af den gamle Mor forsvinde borti Bakkerne, før hun skyndte sig ind af Porten, fandt et stort Traadnøste frem og gik atter ud. Saa laaste hun Huset af og vandred ensom henover Markerne.

Langs Sjøen brændte Midtsommerbaalene røde i den skumrende Sommerkvæld, og enkelte Steder syntes det, som naar Maanen spiller i Vandet, stille, stærke Søiler af Guld. Og Midtsommerbaalene, hvorom smaa, sorte Skikkelser kunde sees, blanded sin Røg med Røgen fra Sjø og Myr – og atter bølged den sit hvide Slør om Markens unge Blomster. Dem plukked Rikka Torsen op i sin Kjole. Det var den rosenrøde Tjæreblomst med den sorte Stilk, det var den hvide Myrkala og den gule stjernelignende Sankthansblomst. Dertil tog hun det fineste Løv af Birk og de vellugtende Blade af Poppel, – og hun bandt det sammen, bandt og bandt, saa Traaden ofte skar hende ind i Fingrene.

Da hun havde bundet langt nok, tog hun forsigtig den lange Blomsterguirlander over Armen og vandred halvt sløv en Korsgang ad Kirkegaarden til. Hun havde længe tænkt paa det, og hun maatte gaa, mente hun, for sin Sjælefreds Skyld. –

Landeveien laa forladt, og hvid af Støv, og langs den skimred lyse Buske af Hæg. Et Par Græshopper sang nedi Grøften, og alt eftersom hun gik, syntes hun, en skrabende Akerriks fulgte. – Men der var stille forresten, en Stilhed, dobbelt stor – som for den, der intet hører, men ved, at i samme Hus er Latter og Støi.

Idet Rikka Torsen tog op til Skogstien, følte hun en svag Modstand over sit Ansigt og Hænder af udspændte Traade mellem Kvistene. Langt borte i Aasen syntes hun at se tre sorte Fugle sidde. Og Grantrærnes Grene blev for hende besynderlige, gamle Skikkelser med Koster i Hænde. «Men nede i Uren,» tænkte hun, «der sidder Troldet med kuglerunde Øine og Veirhaar om Gabet. Det sidder som en stor Edderkop midt i et Net. Og det fanger underligt Guld i Skjærsommernatten – Skjærsommerens egne Tanker fanger det.»

– Rikka Torsen gik frem uden Rædsel og uden Tanke paa det, som dog laa nærmest for hende. –

Da hun stod nedenfor Kirkegaardsmuren, ønskede hun rigtignok at tage et Salmever i Munden; men da hun intet kunde huske i Farten, gav hun sig stiltiende til at klyve over med sine Blomster.

Først da hun stod helt inde paa Kirkegaarden, tog en Uhygge hende; fordi hun syntes, der var Øine, som fulgte hende allestedsfra. – Hun vovede ikke se op for alle disse Øine. Og saa mange de var, var de mange dog et, stort og knugende som Gudfaders. – Hun fik en Frygt for at træde paa Gravene. Hun skjød Skuldrene sammen, snoede sig mellem Haugene eller skridtede over. – «Gud Fader – Gud Fader,» mumlede hun, der hun listede sig frem nedimellem Fattigfolksgravene hen til Havens borteste Hjørne. – Nærmest indtil den store, sorte Eg – saa havde Inger sagt. – Der kastede hun sig ned ved en liden Haug og slyngede sine Blomster om den. Men som hun laa der, øgedes Uhyggen for hende – fordi hun tydelig hørte, der var ikke stille.

«Din Tro er ikke stærk nok. Bed! Bed!» – og Rikka Torsen bad – nævnte Guds Navn op og op igjen, som Muhammedaneren, der vender sig mod Øst. – Men da hun vilde reise sig, følte hun Blodet fryse i Aarerne – saa tydelig saa hun noget røre sig indunder Egen – – noget halvstort, mørkt med store, tomme Øienhuler – – der rørte det sig igjen – og nærmere kom det – langsomt nærmere – – der strakte det Armen frem. – – – Uden en Lyd segned Rikka Torsen ned over den lille Gravhaug, uvilkaarlig gribende ned i Jorden med Hænderne. – – –

*

«Det er Morbro Klokkeringer, det er Morbro Klokkeringer,» vaagnede hun af en Stemme, som sagde. Hun saa usikkert op og saa, det var ingen Død og ingen Djævel, men virkelig Klokkedrageren i Ud med de mørke Hornbriller paa. Han havde ringet Sankthanskvælden ind og var bleven ruslende der efterpaa, – og slig

var det da gaaet til, at foruden Rikka Torsen var den gamle Klokkedrager den eneste, som ikke var gaaet afsted til Midtsommerfesten. – Hun tænkte, om hun skulde rømme bort fra ham og siden benegte, at det havde været hende; men saa tænkte hun atter, at det vilde ikke nytte hende stort. Og den døvhørte maatte have sin Mening, den kunde ingen tage fra ham. – Hun reiste sig og blev staaende taus foran Morbroderen.

«Gud hjælpe og trøste dig, Jomfru Rikka,» mumled denne. – «Give Gud, din Synd ikke er større, end du kan bære den.» – –

«Men jeg ved nok, jeg,» lagde han til – «jeg ved nok hvad, naar Kvinderne kommer snigende og blomstrer Grave ved Nattetid. – – – Kanske vilde nok mange sige,» begyndte han igjen efter en Stilhed, «du gamle Stolling, du arme Tusselad, du pligted at drage Forbrydersken for Retten; for den, som synder mod Jorden, den skal ogsaa lide Jordens Straf. – Men – nei, nei, jeg Klokkedrageren i Ud, jeg tier alligevel stille.» – Den Gamle løfted høitidelig sin Haand mod Himmelen:

«Gud skal dømme dig – og Gud skal straffe dig. – – Gud, som ser i Hjerterne, han lader dig faa efter dine Synders Skyld – – hans Arm naar du saa alligevel ikke bort ifra. – Men gak du, Jomfru Rikka – gak du i Fred for mig, Klokkedrageren i Ud.» – –

[Del] IV.

I.

En Høst kom, hvori det regned og blæste, og Blæsten aldrig syntes at tage Endskaab. – Nogen siger, at Fanden gaar om i sligt forbandet Veir. Andre siger, Guds Vrede er over Jorden. – Hvordan nu dette kan have sig – Bønderne fik ialfald ikke pløiet den Høst, og Fiskernes Garn fandtes iturevne i Sjøen. Kreaturerne satte sig fast i Myrerne, og godt var det, at Sommeren havde været varm, saa Kornet vel var bjerget i Lade. –

Det var saa: Formiddagen kunde vel Regn og Blæst holde en Hvil; men ikke før gled det udover Eftermiddagen og mod Kvæld, før store Skyer tog til at bunke sig sammen – i Syd, i Øst, i Vest og i Nord, – og i den tolvte Time, ved Midnat, da havde de store Skyer krøbet op over Himmelen – og røg de sammen deroppe til Uveir og Storm. – Hvem skulde saa tro, dette var Sølvnætternes Tid, den med sin Maaneglans over Taage og blegnet Løv. – Høsten havde ligesom hoppet Sølvnætterne over og lod Jernnætternes Mulm falde ind i September. – – Udover Markerne laa døde Sommerfugle, og mod Syd fløi Trækfuglene under lange, klagende Skrig.

— — —

At Gan laa paa et vindbart Sted, var uomtvistet Sag. Men saa kunde siges, at ingen rigtig vidste, hvad Uhygge var, før han kom indenfor Gans Døre. For slig var det denne Høst, at var der sluttet en hylende Kreds af Vindtroid om Gan, saa knuged ogsaa derindenfor et Jernnætternes Mørke, hvori ingen Lysning kunde skimtes. –

Men der var heller ikke saa mange Mennesker, som kom did. Og heller ikke blev de meget gjæstevenlig modtaget, de faa som kom. – Der sad Madam Torsen med sin Rok og reiste sig saavist aldrig for at finde lidt at byde – ikke en Kop varm Ølost, ikke den elendigste Skjænk med Fusel i. Blot havde hun et uvilligt Sideblik, og lidet andet end ja og nei var at faa af hendes Mund. – Jon Torsen havde nok lært sig til at strikke nu; men det blev lidet med ham, der han sad og ynked sine Vaneynk. – Jomfru Rikka var sjelden at se for Fremmedfolk. Hun var syg – hedtes det – sengeliggende, egen, menneskesky. Og gamle Inger gik oppe hos hende. – Der var saa mangt med Jomfru Rikka: Den Dag, hendes Mor havde sagt, at nu maatte hun reise, for Gyrilda var med Barn igjen, og hun maatte jo være hos den, der trængte hende mest – da havde Jomfru Rikka slaat en Latter op. – Og efter

Moderens Afreise var Jomfru Rikkas haarde Sind atter kommet tilsyne. Og haardere blev det Uge for Uge i denne Stormens og Uveirets Tid. –

II.

Folk, der kunde træffe til at færdes forbi paa Landeveien, hørte undertiden en vild Sang i Blæsten nedifra Sjøen. – En Gut, der engang havde sneget sig nærmere, vidste at fortælle:

– Der stod et sort Kvindfolk paa Bjergknausen – sagde han. – Og hun stod og sang noget, som ligned en Salme. Men indimellem lo hun og messed. Og lige, idet han vilde snakke til hende, vendte hun Ansigtet om mod ham – hvidt var det som en Dødnings. – – – Og Gutten havde taget tilbens, faldt og sprunget og faldt igjen, hovedkuls over Stok og Sten, til han stod i Kammeret hos Mor. For saa fælen havde han aldrig været før.

Det var Jess Andersen Næset, denne Gut – netop den samme, som for tre fire Aar siden, havde meldt om det rare, der flød paa Brønden. – Og slig det var i disse mørke Kvælder, syntes han nu, at han i sit unge Liv havde været med til saa mangt, hvortil ingen Forklaring fandtes, at han stundom blev ganske underlig af Nysgjerrighed, og sin Rædsel og Ubeslutsomhed tiltrods begyndte han – næsten som var han en anden Vilje underlagt – at drive om paa Gan Gaards Marker eller skjælvende at krybe i Ly for Veiret indunder Buskene ved Sjøen.

– Slig var det, at Jess Næset engang saa det lyse gennem en Sprække i den tilspigrede Kjælderglugge paa Gan. Og han skimted ved at titte gennem Sprækken, afvekslende med høire og venstre Øie, noget som et Kvindfolk, der krøb paa fire derinde og kravsed med Neglene i Jordgulvet. –

Og slig var det ogsaa, at Jess Næset forundred sig saa meget, at hans Forundring kom til at lyde viden om. – –

*

Engang Rikka Gan stod paa Bjergknausen og sang ind i Stormen med sin store, uklare Stemme, hændte der hende noget besynderligt. Hun vidste ikke siden, enten det var Drøm eller Virkelighed.

Det var, at der udover Fjeldet kom snigende noget mørkt mod hende.

«Huscht,» sagde Jomfru Rikka og trampet med Foden. Men det blev der fremdeles. Og hun fortsatte Sangen:

«Haaiaa – jeg bryr mig hverken om Gud eller Fan – for jeg er Rikka Torsen paa Ga – a – an!»

Det sidste skreg hun ud, saa det skingred som et Rædselshyl over Vandet. – Da hosted noget med Jon Torsens Hoste:

«Jeg ved det,» sagde det og lo – og hosted paany.

«Hvorfor sidder du her, naar du hoster?» spurgte hun.

«Jeg sidder overalt, hvor *du* er, jeg,» svarte det sorte. «Har gjort det hele dit Liv.»

«Men jeg har ikke set dig før?»

«I alt hvad du gjorde, saa du mig; men du glemte, at jeg var der.»

«Hvem er du da?»

«Jeg er din Hund og din Herre.»

«*Hvad* er du da?»

«Jeg er Rikka Torsens Skjæbne, jeg. – Tst, Rikka Torsen – jeg maa følge dig til Døden; men ikvæld kan du følge mig.» – Saa gled det sorte fore, og Rikka Torsen efter. – De kom op gennem Gans Have, hvor Trærødderne stod sorte og skalv i Blæsten – de kom forbi de mørke Huse – – og de blev muret rundt af et Mørke saa stort, at Rikka Torsen ingenting vidste. – «Nu er du fremme,» sagde det.

Rikka Torsen saa, og saa, at der i Mørket vokste en lysende Plet, flak og bleg, som naar Maanen skinner paa Sneen. – Og hun saa, der blev Liv i Lyskredsen. Og saa tog den til at flimre i lange Striber, indtil den blev til et Vandfald, der fossed grønt og skinnende. Og atter lidt senere til en glitrende Skumsky, som skifted i Regnbuefarver – og saa blev der en Sky af Gnister, mens en Ildstrøm løb dernedenfor. – Og Ildstrømmen gløded og raste, ulmed og slukned – snart rød af Blod, snart skimlet af Galde. Tilslut sort og sugende som Vandet i Sjøen. – Slig bredte det sig udover til en mægtig Flade og forandred sig ikke. Men der blæste iskolde Vinde henover, – og Rikka Torsen toges af en stor Utryghed.

«Hvad er det?» hvisked hun. «Hvad kommer?»

«Det er Livsens Flod,» svarte det underlige. «Livsens Flod, hvoraf Skjæbnerne fødes. – – Jeg viser dig det, Rikka Torsen, fordi du elsker mig.» Det lo en Latter,

hvori hun gjenkjendte sin egen. Og Latteren blev atter til Jon Torsens Hoste. – «Nei,» begyndte det paany – «du ønsker ikke længer at være mig foruden. – Er det kanske ikke til min Pris, du synger, naar du synger i Stormen? Er det kanske ikke til min Pris, du taler, naar Øinene gnistrer og Nakken kneiser? – – Men siden jeg lar dig se i det dulgte, Rikka Torsen, saa lad mig ogsaa sige dig, at ikke sprang jeg, din Skjæbne, af Livsens Flod, da du sprang af Modersliv. For vi Skjæbner, vi blir, hvad vi er, gennem Slægters Liv, vi. Og ikke havde du, Rikka Torsen, faaet mig til Skjæbne, havde du ikke havt just de Forfædre, du har. – Og saaledes er det, den Vise kan sige: «Hvert Menneskes Skjæbne er bestemt fra Evighed af.» – Ja, slig den lever i Livsens Flod.» – For tredje Gang hosted det med Jon Torsens Hoste.

«Hvor er du?» spurgte Rikka Torsen. «Jeg ser dig ikke.»

«Se over Floden.»

Rikka Torsen saa over den sorte, bølgende Flade. – Og som hun saa, vokste der op fra Dybet Legemet af en rædselsfuld Orm, hvis finnedede Bugtninger høined sig tilslut mellem Himmel og Jord. Den rørte sig dovent i den graatunge Luft. Men Vandene steg og bruste. – – Da vaagned Rikka Torsen i en Dødsens Angst, der hun fandt sig liggende dyvaad paa Bjergknausen.

Ned i Sjøen var atter Uhyret dukket. Men Regnet silred, og Vinden blæste. Skyerne rørte ved Jorden. Og oppe i Gans Have skalv de krogede Trærødder som i Rædsel.

III.

Det kunde ikke negtes, at der enkelte Nætter var et svare Styr af Stormen. Den rumsterte ind gennem de aabne Loftslugger, smældte Døre op, og knaased i Jon Torsens møisommelige Regnskaber.

Slig udpaa Natten rusled og rasled det i hver en Krog, og det knap i det gamle Træværk.

«Tyh!» sagde, ret som det var, gamle Inger og satte sig op i Sengen.

«Hvad hører du, Inger?» spurgte Jomfru Rikka.

«Naa blev det borte,» svarte den Gamle. «Ja, slig er det, naar Even Benløs er ude.»

«Tyh!» lød det atter om en Stund, og Jomfru Rikka saa der borte i Halvmørket det gamle lyttende Hoved med det rudede Tørklæde knyttet i to Strutter øverst paa Issen.

«Hvad er det, Inger – hvad er det?» spurgte hun paany.

«Hører du ikke?» hvisked den Gamle – «det tasser som paa Hosesokker. Det knaaser saa laangt, saa laangt. – Naa – hørte du ikke naa? – Det rasled.»

«Hvad skulde rasle, Inger?»

«Lænken – skjønner du vel.» Den Gamle hvisked saa lavt, at det næsten syntes, kun som Læberne mimred:

«Ved du ikke du da, han trækker en Lænkestub efter sig ved venstre Foden – Styggen? Naa – der igjen!» – –

«Og der,» hvisked Rikka, pegende mod Væggen, der Skyggen af den Gamles Hoved med Tørklædesnipperne paa Issen dannede noget ligesom besynderligt noget med Horn paa. – Den Gamle fór sammen:

«Huf da – slig du skræmte mig!» –

Rikka Torsen smilte blegt:

«Det er nok du, som næsten skræmmer *mig*,» sagde hun. «Jo, det er god Hjælp i at ha dig heroppe.»

«Hm, hm!» – Det gamle Tyende slap sig tilbage i Sengen. Men der blev hun liggende og mumle et Salmevers: – – Hvor deilig er din Trones Pragt, hvor vældig er dit Scepters Magt. – – Hvor godt dit Slot, hvor retfærdig – hellig, værdig, fuld af Naade.» – – Op og op igjen, enstonig og søvndyssende, men stadig svagere og fjernere nedifra Puderne – «Retfærdig, hellig, værdig, fuld af Naade.» – –

– Den gule Talgpraas brændte saa døsig. Gav nu og da en Blunk med et Par Gnister opimod Taget, satte Tande og oste. Jomfru Rikka rakte Haanden ud og pudsede med Lysesaksen. Saa blev Vægen for kort og gav kun et Lys som af en sodet Lygte. – Udenfor skreg en Musvaag. Nede ifra Sjøen hørtes Lyd som af Skjæl, der klaprer.

«Inger,» sagde pludselig Jomfru Rikka. – «Inger – hørte du *det*, du?» Jomfru Rikka sad opreist i Sengen: «Hører du da ikke, Inger?»

«Hvad hører jeg?» spurgte Inger i Søvnørskens.

«Smældet deroppe. – Der var det igjen! *Der* og *der*. – Den Gamle vendte sig mumlende om paa den anden Side: «Hvor godt dit Slot – hellig, værdig, fuld af Naade» – og sovned paany.

Men Rikka Torsen kastede sit Hoved tilbage og lo ved sig selv:

«Haa, haa – nei, du skræmmer ikke mig, ser du! Ved sligt føler jeg bare min egen Styrke, jeg. Jeg er, hvad jeg er, og jeg ved det. Hos mig er der ingen saar Samvittighed, som vækkes, ved at Kobberkarret smælder i Stormen. – – – Dump!» Hun hæved Armen og lod den atter synke.

«Aa, det er bare Blæsten, det,» mumlede Inger. «Kanske Vinduet deroppe er af Hasperne.»

«Men om det nu *er* saa,» fortsatte Rikka Torsen, stadig stirrende op for sig – «at den myrdede Bonde virkelig staar deroppe og slaar i Karret med Knytnæven? – Synes se ham, jeg – synes se ham – – dump, ja! hvordan han staar der med Hevn i sit tykke Gnierfjæs og trommer med Knokerne i Karret. – Saa paastaaelig er han, Bonden, endog udover Døden, i at der gjordes ham Uret ved at stoppe ham fra at æde Tykmelk og formere sin nidske Slægt – – aa, du Vilde Vaa, hvor du vel havde Ret til at dræbe ham – – – ligesom ogsaa alle de skulde være fredløse for

Adelshaand, de, som er smaa og ækle af Sind. – Dump! – Du kan holde op, du Bondekald deroppe – du skræmmer mig ikke, har jeg sagt! – – Og indunder Smældene er en Sang i Stormen – – Vilde Vaa – Vilde Vaa – som en Stormmelodi, slig var dine Tanker.» – – Og Jomfru Rikka nynnede med til den vilde Sang, hun syntes høre ledsaget af Kobberkarrets dumpe Smæld. Og der hun laa, syntes hun tilsidst se dem begge, den slanke Adelsmand og den plumpe Bonde. – Jomfru Rikka sprang frem paa Gulvet. Gik hid og did. Blev staaende ved Vinduet tilsidst og stirre ud.

«Hvad er det?» spurgte Inger bortifra Sengen.

– Udenfor suste det som af store Vinger. Sangen, den sang om Sorg, Trods og Vildskab. Og Jomfru Rikka gned sine Hænder:

«Min Gud er i Veiret, Inger.»

IV.

En Eftermiddag sad Fernanda Torsen som vanlig ved sin Rok og med sine Smaapiger om sig. – Jon Torsen sad i sin Stol og spikket Nikkemænd og Uroer til at sætte paa Ovnens. – Uroerne nikked og bukked alt dybere, eftersom Dagen led og Blæsten tiltog. Og Jon Torsen glæded sig mer end Børnene, der, vante med Tilstillingen, stod noksaa ligeglade og saa til med Hænderne paa Ryggen.

«De siger ja til alt, du spørger om,» forklarte han netop. «Og Livet er dem saare bekvemt – bare de ikke bukker udfor.» Idetsamme slængtes Døren op, saa Trækvinden blæste Lyset ud, og alle Jon Torsens Nikkemænd ramled i Gulvet. Den yngste af Børnene begyndte at sutre, og de to ældste hvisked forskrækket:

«Mor, Far – hvor er I?»

«Hvor er I, ja,» svarte Rikka Torsens Stemme, og hun hentede en Stikke og tændte Lyset for dem. Saa tog hun en Stol og satte sig hen foran Fernanda Torsen. – Børnene tydde sig sky ind til Moderen. Jon Torsen stilled hostende Uroerne op paa Ovnskanten med sine magre Hænder, og paany begyndtes der med lange og korte Buk i Buk. –

«Naa,» spurgte Rikka Torsen – «gaar det dig efter Vilje, Fernanda?»

«Hvordan mener du?» svarte den anden og saa hende stivt igjen ind i Øinene.

«Har du godt Udkomme for Smaapigerne?»

«Derom trodde jeg ikke, du behøved spørge.»

«Jeg vilde jo gjerne høre det bekræftet,» sagde Rikka Torsen haanlig. – Dertil svarte ikke den anden. Men de blev siddende og stirre paa hinanden. –

«Har du ikke seet mig før?» spurgte tilsidst Fernanda.

«Gud bedre det,» sagde den anden. Og atter taug de og stirred. –

«Tog du dig noget for, blev du lempeligere,» sagde Fernanda Torsen saa.

«Hvis du vil, kan jeg gjerne reise fra jer.»

– Deres Nidstirring blev fiendtlig. Rikka Torsen lo lydløst, mens der gik en styg Flimmer over hendes Øine:

«Lille Fernanda vokser jo til nu.» Hun tog og vendte Barnet om mod Lyset: «Hun blir pen, Ungen, du. Gratulerer dig, Svigerinde, jeg tænker nok, det gaar.» – Den anden kneb Læberne sammen og kunde ikke faa ret Tvinn paa Traaden:

«Tag ikke i Barnet mit, du,» hvisked hun hæst. «Der blir Mærker efter Fingrene dine.»

«Pas du Mærkerne efter dine egne Fingre,» svarte Rikka Torsen haankoldt – «du kan s'gu mer end læse Fadervor bagvendt. – – Hvad siger du da, Lillefernanda,» spurgte hun Barnet, «om at bli Faster Rikkas Stedfortræder paa Gan – – gaa her saa pent og rusle?»

«Lad være, siger jeg!» Fernanda rev den Lille heftig til sig. «Dit Udyr du er.»

Rikka Torsen fik nogle Trækninger om Munden, og var det et Par Øieblikke med hende som med hendes Mor, at hun havde vanskeligt for at holde Hovedet roligt.

«Jeg gad vide,» sagde hun saa, langsomt og lavt – «hvem igrunden er det største Udyr af os?» –

«Det største Udyr er den, som gjør Barn Fortræd,» fremstødte Fernanda Torsen.

«Da er du vel ikke *selv* sikker, Fernanda?»

«Ti, ti – du Styggen – hvad har vel *jeg* gjort i Sammenligning med dig?»

Rikka Torsen læned sig hviskende nærmere, Øinene hvidned og lo: – – «Det ene er vel ikke bedre end det andet,» kunde høres – – – «naar Lillefernanda bare blir fjorten – – –»

Da reiste Fernanda Torsen sig, tirret til det yderste: – «Du – du – du,» gnissede hun hæst frem mellem Tænderne – med en Bevægelse, som ønsked hun slaa med Tenen.

«Hvorfor er du saa vond paa Faster Rikka, Mor?» afbrød nu pludselig en forskræmt liden Stemme bortifra Krogen. «Faster Rikka er jo god mod mig, hun.»

Rikka Torsen saa didhen. – «Er jeg god mod dig, Lillefernanda?» sagde hun hurtig.

«Ja,» svarte den Lille og fæsted sine store, troskyldige Øine paa hende – «du siger jo altid, jeg skal faa være her efter dig. – Jeg er glad i dig for det, jeg, Faster Rikka.» –

Rikka Torsen reiste sig langsomt og skjøv Stolen tilbage. Der blev hun staaende, mens et Træk af en stor Skamfuldhed gled hende over Ansigtet. – Saa vendte hun sig om uden et Ord og gik stille henimod Døren.

«Det er sandt, Fernanda,» sagde hun derborte – «det værste Udyret er jeg.»

Saa saa hun paa den Lille med et Blik som en saaret og lukked forsigtig Døren efter sig. – –

– En liden Stund senere hændte det, at gamle Inger kom ind fra Kjøkkenet:

«Jomfru Rikka graater,» sagde hun.

«Jomfru Rikka graater,» sagde ogsaa en gammel Lægdemand, som sad derude.

Jon Torsen holdt Haanden bag det ene Øre:

«Graater Jomfru Rikka?» spurgte han.

Fernanda Torsen gik hen til Gangdøren og lytted:

«Ja, Jomfru Rikka graater,» nikked hun. Og de hørte alle en kvalt Hulk indifra Jomfru Rikkas Værelse.

«Faster Rikka graater,» sagde Lillefernanda.

«Faster Rikka graater,» lalled de to mindste tankeløst efter.

«Gaa ind, du, og trøst Faster Rikka,» sagde Fernanda Torsen rapt og skjøv Lillefernanda over Gangen.

Saa lukkedes Døren. Og der blev saa tyst i den store Stue. Bare Vinden som peb om Hushjørnerne.

*

Efter denne Aften – saa kunde tydelig spores – foregik en stor Forandring med Rikka Torsens Sind. – Hun kom ikke længer paa Stormens Vis ind i Stuen, hun gik ikke ud, naar andre trak Dynen over Hovedet, og hun laa ikke længer Nætterne udover og fantaserte og lo til Uhyggen om sig. Heller ikke sang hun i Uveiret om

Ormegaarden i Sjælen og forsøgte ikke længer at skræmme sine Medmennesker ind i Musehullerne. –

Hvad angik Rikka Torsens Forhold ligeoverfor hendes lille Brordatter, saa havde hun siden hin Gang faaet en stor Godhed for Barnet.

«Du Lillefernanda,» sagde hun saaledes engang, «kunde jeg saasandt gjøre noget for dig – noget varigt godt – udover idag og imorgen.» Og Tanken voksede sig stor hos hende, lysned sig ud som en Bjerk iblandt Tidsler. Samtidig dog som hun fremdeles lod til at være tagen af en Skamfuldhed for Barnet, og der hun saa den lille Pige, gik hun ofte sky Svinger udenom.

Rikka Torsen begyndte forresten i denne Tid ogsaa at gaa afveien for alle og enhver, og hørte hun Stemmer inde i Stuen, gik hun aldrig derind.

Alt imedens holdt Styggeveiret sin evindelige Rumstering, hvor i Huset det bare kunde slippe ind. Og nu laa Rikka og krøb sammen i Sengen:

«Smælder det, Inger?» spurgte hun. «Jo, jeg tror, det smældte. Og det gir saa dumpe Slag – hør! – Ved du, jeg synes, det ligner den store Kirkeklokke i Ud. – Aa, at det skulde være her, det Karret. Nei, det nytter ikke at flytte det bort, Inger. – – Nu ved jeg: Laa det end dybt nede i Sjøen, da vilde jeg høre det dumpe dybt nedifra, hver Gang jeg bare kom paa Bjergknausen. – – Hør, hør! – aa Herre Gud – ikke behøver du at hamre min Skyldbevidsthed ind i Hjertet nu. Saart er det, og som Varme svider det for hvert af dine Slag! – – Ja, ser du, Inger; for det er ikke, som jeg sagde dig før, nogen nærig Bondemand som staar der og dunker for Hevns Skyld. Gudehaand er det deroppe – for at minde og minde mig om mine Synder – i Døden skal Misdæderen drives – til Døden skal Misdæderen bankes. Og Helvedet begynder paa Jorden for det, som aldrig kan sones. Hør du – hør! – slig levende Magt har Gud lagt i det Kobber. – – Ja, ja – jeg ser jer jo alle – ulykkelige vilde I blit; men Gud taaler ikke Indgriben i sin Styrelse, derfor banker han. – – Hvad siger jeg? – Gud er retfærdig – – hør! – Gud er Dommer. – Men er Gud da Bøddel, Inger. – Kan du svare mig? – Aa aa, det Karret – det Karret! – –

Men Inger – hører du? – her jeg ligger og skjælver, kunde jeg ønske at gaa ned til Sjøen, som han gjorde, han, den svenske Greven – tror du han kom over, eller – tror du han blev der? – Kanske kom han alligevel over! – – Jeg vilde ogsaa rømme – rømme over Sjøen – – hvem ved, om ikke et nyt Liv kunde spire for mig derover? – Om ikke Gud, som er naadig, vilde la mig faa leve før Døden. – – Men – – der smældte det stygt du!»

V.

Den gamle Prokurator paa Haug sad en Aftenstund i sit Kontor og bladed i en gammel Foliant.

Den gamle Prokurators skarptskaarne Ansigt var blegt som altid; men tættere end ellers fór de nervøse Trækninger om Munden. – Det var da ogsaa en Sag saa sort, som Menneskesind kan tænke den, som Menneskehaand kan udføre den, – den Sag, han nu fulgte fra Forhør til Forhør indtil Forbryderskens Død paa Skafottet. Det var en Retssag, om end forlængst overstanden, saa dog endnu skrigende hæst i Menneskeminde: Rygter, som i en Aarrække sived ud dengang, havde ledet til Undersøgelse, og hvad derved og gennem Forhørene kom for Dagens Lys, var mer end Øine taalte se, og Øren taalte høre. –

Nu var ogsaa stygge Rygter begyndt at flyde om i Bygden, og den gamle Prokurator lagde Momenterne sammen – og trak nu, enten han vilde eller ikke, Paralleler mellem dette nye, som havde naaet frem til ham, og den gamle Kriminalhistorie i Folianten. – *Saa læste den lille Prokurator:*

«Jomfru Olivia F, Datter af Ritmester F, boende paa Chefsgaarden Braaten i Ud. – Hm! Af gammel Familie, ja – Stoltheden hævdet fra Barneaarene af. Faderen meget streng, eller kanske – svag i Modgang! – – Usympathisk Ydre: Store Øren og Mund med tykke Læber. – – – Naa saa saa» – den gamle Prokurator pusted lettet. – «For fire Aar tilbage forlovet med en Løitnant, der pludselig reiste fra hende, hvilket syntes at foraarsage hende ulidelig Sorg og Kvide. – – For tre Aar tilbage befunden i nogenslags Forstaaelse med en Student, Huslærer for hendes yngre Bror. – For to Aar tilbage ofte støiende i Kjøkkenet med Tjenestegutten. – – – Hm – Stoltheden? – – – Siden overrasket paa den gamle Husmand Nils Iversens Fang. – – – Naa saa saa» – den gamle Prokurator smilte næsten velvilligt. – «Til sidst, i Arresten, efter Dødsdommens Afsigelse, udvisende sine libidinøse Tendenser endog ligeoverfor Vogteren.» – – Prokuratoren slog Folianten igjen med et stort Smæld: – «Her sidder jeg og søger Lighedspunkter mellem et tarveligt Dyr af et Kvindfolk og hende, min blege Dronning paa Gan. Her sidder jeg og søger at inculpere hende paa løseste Mistanke; fordi en gammel, sladdervorren Husholderske fortæller om en opskræmt Guttepoik, der har seet – hvad ved jeg? – Syner. Jeg, Prokuratoren paa Haug, som heller skulde gaa til hende og si, at hun var mig kjærere end alt andet i Livet» – – han afbrød sig selv, fordi noget hørtes rusle ude i Gangen. – «Karoline!» raabte han til Husholdersken, «der er vist nogen

derude!» – Og han snudde sig halvt om paa Stolen, idet Døren aabnedes, og en Kvinde med et Tørklæde for Ansigtet traadte ind.

Denne Kvinde hilste ikke. Blev et Øieblik staaende ved Døren og skjøv saa stiltiende Tørklædet fra Ansigtet. – Det gav et Sætt i den gamle Prokurator. Saa reiste han sig raskt og gik med udrakte Hænder mod hende:

«Jomfru Rikka,» sagde han med en Stemme, der skalv af Bevægelse – «jeg sad just og tænkte paa Dem.»

Rikka Torsen traadte et Skridt tilbage og trak sine Hænder til sig:

«Rør dem ikke, Prokurator – rør dem ikke.»

«Vist maa jeg røre dem,» sagde den gamle Kavalier – «saa ædle og hvide Hænder» – og glemmende alt for sin Forelskelse, bøied han sig ærbødigt og berørte Rikka Torsens Hænder med sine Læber. – Saa hjalp den gamle Prokurator hende Tøiet af og hængte det omhyggelig paa Ryggen af en Stol.

«Jomfru Rikka var god, som kom indom mig i denne Uveirets Kvæld,» sagde han. «Jomfru Rikka var vel paa Hjemveien fra Morbroderen i Ud?» lagde han halvt smilende til.

«Nei. Jeg kommer nok ikke hid for Godheds Skyld,» svarte Rikka Torsen, – og idet hun satte sig ned indenfor Lyskredsen, fór den lille Prokurator tilbage. For et hvidere Ansigt havde han aldrig seet. – Og som han blev staaende saaledes, den gamle Prokurator, og stirre ind i dette retlinjede Ansigt, der, omgivet af det halvvaade Haar i uordnede Lokker, mindede om de Billeder, der undertiden sees af Medusa, – da faldt det ham ind med en stor Klarhed, at her var nok Ærindet af en gruopvækkende Sort. –

«Hvad tænkte De saa, Prokurator, før jeg kom?» begyndte Rikka Torsen.

«Om De, Jomfru Rikka, mon skulde være en Syndens Dronning,» svarte han langsomt; fordi han ret for hendes Øines og Ansigts Indflydelse ikke kunde snakke anderledes, end netop som han gjorde.

«Syndens Trælkvind er jeg, Prokurator – og saavidt er det kommet, at nu faar jeg bekjende mine Misgjerninger for Menneskers Domstol.»

«Saa saa – saa saa,» – den gamle Prokurator skjøv stammende sin Stol tilbage. «Men hvorfor kom De saa til mig, Jomfru Rikka? Hvorfor gik de ikke heller til en af

Statens Tjenere? – Til Lensmand, Fut eller Skriver?» –

Det drog sig til et flygtigt Smil om Rikka Torsens Mund:

«Fordi jeg har Tillid til Dem, Prokurator. Og fordi De, hvis De vilde, kunde hjælpe mig med noget.» Hun bøied sig nærmere, og Udtrykket blev spændt af Iver:

«Bare jeg nu faar forklaret Dem dette.» – – Og Rikka Torsen fortalte uden Omsvøb og Sky om sine forbryderske Veie og mangehaande Tanker, de, der nu fornylig havde affødt Beslutningen hos hende at tage Jordens Straffedom paa sig, – men nu tilsidst havde indgivet hende en Tvil. – –

Fra først af hørte Prokuratoren kun saa halvt efter Rikka Torsens Fortælling – optaget som han var af sin egen Skuffelse. Men eftersom Juristen i ham vandt Overhaand, kom der lidt efter lidt Liv i hans Ansigt. –

– «Saaledes mente jeg,» slutted Rikka Torsen, «jeg var istand til at væрге min lille Brordatter fra en Skjæbne, haard som min. – Ja, hvis da De, Prokurator, vil hjælpe mig paa den Maade?»

– Den gamle Prokurator sad længe taus og tænkte sig om med Fingeren langs Næsen.

«Jeg skal gjøre, som du mener,» sagde han endelig. «Jeg skal agere Eftermaalsmand, og samtidig holde Lovens Arm tilbage, indtil du faar udført dit Kneb. – Jeg skal handle mod min Overbevisning, fordi jeg har følt Kjærlighed for dig, Rikka Torsen – – og dette Offer vil jeg lægge paa min Kjærligheds Grav,» lagde han utydelig til og sukked. – –

VI.

Mattias Aga kom en Eftermiddag kjørende gennem Silregnet til Gan, der han nu ikke havde sat sin brede Fod siden Forsommerens Tid. –

Da Mattias Aga havde lagt Tøiet af og med sit ludende Hoved var traadt ind i Storstuen paa Gan, bar han sig ad som de Folk flest, hvilke en Bekymring trykker: Han blev urolig gaaende frem og tilbage paa Gulvet og vilde ikke tage Føde til sig. – Og da Fernanda Torsen tilsidst fik nødet ham til at sætte sig ned ved Bordet, blev han siddende med Haand under Kind og stirre mørkt fremfor sig. Jomfru Rikka der borte ved Vinduet strakte Hovedet frem og smilte.

«Feiler Aga noget?» spurgte Fernanda Torsen omsorgsfuldt. «Har kanske Aga forkjølet sig underveis? – Saa faar vel nogen sendes op iaften med Hyldethe og Franskvin – – eller hvad siger du, Rikka? – Nei – forsøg nu bare det lille Stykke, Hr. Aga, det er Nyre i.»

«Pinedød – jeg vil jo ikke ha da, Menneske!» fór Aga pludselig op. – Fernanda Torsen trak paa Skulderen og reiste sig for at gaa ud:

«Nei nei, Hr. Aga.»

«Naa, det var forresten ikke saa ondt ment, Madam Torsen,» tog Aga sig undskyldende sammen. «Jeg har nogle Forretninger, jeg tænker paa – og desuden har jeg en Jobspost at bringe. – – Det er ikke godt, nei, naar saant falder i ens Hus.»

«Hvad er det, Aga?» spurgte Fernanda Torsen lavt, idet hun kom tilbage. «Aga ved dog: Paa os kan han stole som paa sig selv.»

«Her er det,» sagde Mattias Aga, han tog et Dokument op af Frakkelommen og bredte det udover Bordet. – Saaledes lød denne Skrivelse:

«Til velbaarne Hr. Mattias Aga,

Dette for at meddele Dem, at De i Anledning en i Deres Hus i Ud boende Kvindesperson, Jomfru Rikka Torsen, – der, som inculperet for visse scandaleuse Forbrydelser – D. og N. L. 6 – 6 – 7 – snarest bliver at anholde efter forudgaaende Aastedsbeffaring, *medicina forensis* og Vidneførsel, – faar under Falsmaals Straf at indfinde Dem paa Deres eiendes Gaard Gan i Ud trende Dage fra Datum.

Fra Theodor Klyne, Prokurator i Ud.»

«Her skal da bli Opstyr,» mumled Mattias Aga, idet han foldede dette besynderlige Stævningsdokument sammen og stak det tilbage i Frakkelommen.

Fernanda Torsen havde støttet sin Haand mod Bordet under Læsningen.

«Lad saa bli,» sagde hun saa; men det lød lidet bestemt til hende at være – «deraf vil intet komme.»

«Det vil nok,» svarte Mattias Aga og saa vist op paa hende: «Ved De, hvad *medicina forensis* betyder? – Undersøgelse af Delinkventens Legeme – kommer De forbi *det*? – – Kunde Mennesket se forud,» lagde han til, bitter i Tonefaldet – «skulde jeg vel ha vogtet mig for de Personer, som hin Dag for Aar tilbage kom paa mit Kontor.»

«Ikke behøver dog dette at skade hverken Dem eller os andre, Hr. Aga,» sagde Fernanda Torsen efter en kort Betænkning. «Rikka Torsen faar selv – og alene – tage sit Kors paa sig. Ikke sandt, Rikka,» henvendte hun sig til denne, som den hele Tid havde siddet stille derborte med fremstrakt Hoved og smilt – «ikke sandt, Svigerinde – du er taus som Graven, du?»

«Nei, alt skal for Dagen,» lød nu Rikka Torsens Stemme, kold og høi. «Mig er nu Skylden bleven for stor, og ikke øger jeg den mer med Løgn eller Fortielse.»

Da var det, at den stærke Fernanda Torsen raved som for Slag, og Mattias Aga fór op som stukket.

«Gaa nu ud, Fernanda – det er med Aga, jeg skal snakke,» sagde saa Rikka Torsen lavt. Og paa et Tegn fra Aga gik Fernanda Torsen under sagte Ynk og vridende sine Hænder ud af Stuen. –

«Hvad – hvad var det, du vilde gjøre?» spurgte Aga truende, der han blev staaende foran hende.

«Nævne mine Medskyldige.»

«Derved vinder du ingen Naade.»

«Ikke af Mennesker. Men kanske af min Herre og Gud.» – Mattias Aga blev staaende og se skummelt paa hende:

«Det nytter dig ikke,» sagde han – «du faar ikke trukket mig med. Jeg har ingenting vidst, lille Rikka.»

Rikka Torsen trak Øienbrynene i Veiret:

«Fortæl nogen, at Aga ikke havde Øine at se med og Hoved at tænke med – og se til, om de vil tro det.»

Mattias Aga tog til at vandre frem og tilbage over Gulvet i stærkt Oprør:

«Du er gal. – Du er gal,» sagde han undertiden og stoppede op foran hende – «hvad vil du rode mig op i?» – Og han gik og gik, og stoppede paany:

«Hahaha – det var en vakker Historie – jeg, Mattias Aga.» – Og atter begyndte han sin endeløse Gang.

«Tier du, skal du ikke tabe ved det,» hed det tilslut.

«Jeg har heller ingenting at tabe,» sagde Rikka Torsen koldt.

«Hør her, Riketta,» forsøgte han saa at overtale. «Jeg reiser til Udlandet. Du tier. Og naar jeg kommer tilbage, er Sagen bortdøet og mit Navn forskaanet.»

«Og Rikka Torsens Tunge stum for altid, mener du? – da er du sikker, Aga.»

«Tier du, Riketta – skal du sagtens komme i kristen Jord.»

«Aa – fortjener jeg kristen Jord, saa faar jeg den nok alligevel. Og det er efter min Fortjeneste, jeg skal ha.»

Da slog Mattias Aga sig for Panden og blev gaaende derinde med tunge Skridt til langt paa Nat. Og Rikka Torsen blev siddende halvt sammenkrøben paa sin Plads ved Vinduet, følgende ham med Øinene, frem og tilbage, frem og tilbage – lig et Rovdyr, der lurer paa Bytte.

– Først langt ud paa Natten, da Regnet slog mod Ruderne og knaased, som om nogen skulde staa der og kikke ind, fandt Rikka Torsen, at Tiden var inde, – og hun reiste sig fra Stolen:

«Jeg ser, du har det ondt,» sagde hun. «Og det er vel ogsaa saa, at det er værre for dig at miste dit Navn end for mig at miste Livet. – Derfor har jeg hele Tiden siddet og søgt efter en Løsning paa dette. Og nu tror jeg, jeg har fundet den.» – Aga tog hendes Haand:

«Hvad har du saa tænkt ud?» spurgte han.

«At jeg skal rømme – ikke andet. Men naar jeg er borte, vil ogsaa det andet falde bort.» – Mattias Aga pusted lettere:

«Kunde det lykkes, Riketta, skulde jeg evig takke dig.»

«Det vil koste Aga mer end Takken,» sagde nu Rikka Torsen. Og hun kunde ikke tvinge et Smil tilbage, da hun fortsatte:

«Det vil koste Aga Gans Bortforpagtning paa Livstid til min Bror. Og det vil koste Aga et Gavebrev paa 3000 Spd til min ældste Brordatter. – Og tilsidst maa Aga holde Heste færdige til mig paa Graaen Skydsskifte.»

Da hændte det sagtens, at Mattias Aga pruttede med hende og lod mange Ord falde, at denne Udvei havde hun ikke foreslaaet af Kjærlighed til ham. Men Rikka Torsen veg ikke en Haarsbred. Og saaledes blev det, da den graa Dag sev ind af Vinduerne, at hun havde faaet alt, som hun vilde. – –

VII.

Det var mod Aften på Gan.

Aga var reist allerede paa Formiddagen, dog først efterat Dokumenterne var opsatte af den gamle Prokurator. Og nu laa de der færdige med Vidners Underskrift.

Jon Torsen sad i stille Forundring. Og Fernanda Torsen gik rundt med et fornøiet Drag om Munden. – Ellers lod det sig, at hun knapt vidste, hvad godt hun nu skulde gjøre sin Svigerinde, slig hun disked op med det bedste, Huset formaaed, og var det rent, som om hun krøb, naar Rikka Torsen saa paa hende. Men naar Fernanda Torsen endogsaa tilbød sig at ro sin Svigerinde over Sjøen, spilled vel en Del Beregning med, idet hun hverken brød sig om at have Fremmede oppi Tingen eller miste Baaden derover. –

Der blev ikke talt stort imellem de to Svigerinder, og hvad Rikka angik, skulde det være vanskeligt at sige, hvorvidt hendes Tanker laa i en Slags Skindød, eller hun gik og ante fjerne Syner der over Sjøen. –

Nu havde Fernanda Torsen taget sit Syltetøi og sine varme Kager, sin Hæggebærvin og sin tykke Fløde urørt af Bordet, og istedet sat ind en pebret Spise af fedt Faar. Og nu var Rikka Gan borte. – – – – –

Rikka Gan gik gjennem alle Gan Gaards Værelser og mørke Rum. Hun saa dem som for første Gang i sit Liv, og hun tog Afsked med dem som en, der skal reise en lang Reise, men nok tror sig at komme tilbage engang – med Straalekrans om Hovedet. – Rikka Gan stod en Stund i hvert af de halvmørke Rum og saa sig om ifra Gulv til Tag, og det drog forbi hende i en ustanselig Strøm – Ord, som her var blevet sagt, Handlinger, som her var blevet udførte. – Se her, her var det ogsaa, hun en Vaardag havde skrevet «Vilde Vaa» paa Bjelken, da hun syntes Verdens Skjønhed smilte. – Nu var mange Aar forløbne og nu – Rikka Torsen rev en Naal ud af sit Haar og skrev i begyndende Trods sit eget Navn dernedenunder med store, haarde Skrifttræk, og Datum og Aarstal. For: – Ikke var Livet endnu tabt – nei, nei – gjennem Brot og Brand – intet skulde knække hende! – Hvad havde egentlig hun gjort, hun, Rikka Torsen? En ond Skjæbne var det, som havde holdt hende fast i lange Fangarme. Og hun havde været vild som det bundne Skogsdyr. – – Skulde hun kanske straffes for sin egen Skjæbne? – Nei – langt derover der

skulde Solen lyse! – – «Jeg takker dig, Gud,» sagde Rikka Gan høitidelig og folded sine Hænder, «fordi du har løst Lænkerne for mig nu.» – –

Ude paa den lange Gang der saa hun nedad Trapperne. – – – Tredive Alen havde et Brudeslæb været paa Gan: Da Bruden stod borterst i Gangen, da flød endnu Slæbet som en hvidfossende Bæk nedad alle Trapper. – Hvem vidste, hvad Tiden gav – engang naar Rikka Gan kom tilbage – – Pauker og Trommer, Rikka Torsen, – Mænd paa hvide Heste og Fruer med flagrende Fjær – – Fakler og Blomster høit omkring Gan – og silkebetrukne Vægge. – Hvad er umuligt, Rikka Torsen, for den, der er stærk, den, der har Vilje, Skjønhed, Ungdom og List? – List som en Slange imellem Torne.

Etsteds blev Rikka Torsen staaende og se ned for sig. – – – Den Tærskel der – over den havde mange snublet. Ikke fordi den var hverken bred eller høi. Men der laa over den som en Rendesnare af Ondskab. Thi indenfor havde en Tid uvillige Menneskers Domstol staaet. –

Saa traadte da Rikka Torsen over den, – og der i Skummerheden var det, som fornam hun en Hvisking om Gjerninger, der var gjort – og uretfærdig bedømte. – Og hun tænkte paa sine egne – og der fandtes ikke Anger i hendes Sjæl. –

«Rikka skal ride Uveir af som en Havgast,» sagde hun ved sig selv efter noget, hun engang havde hørt. Og videre gik hun fra Rum til Rum. Og undertiden lod hun Haanden glide kjærtegnende henover Bjelkerne: – – «Da skulde I komme til Ære,» mumled hun, «om jers Aand stod mig bi frem i Livet.» – Og atter dukked der frem for Rikka Torsen et Feland, et Fata Morgana, som nu engang var kommet til at skinne i hendes Levnets uendelige Ørken. – – – Og da tog Rikka Torsen til at drømme med et Haansmil om Læberne, som vilde hun sige: Se, kan *jeg* ikke tænke lyse Tanker endnu! Ja svært mig bare til, du Skjæbne – jeg skal leve og stride som Uveiret selv, det som har gnistrende Lyn og Brand i Mørket – – hvad knuser mig, Rikka Torsen? –

Og Rikka Gan saa sig om i det store Hjørneværelse, det med Uldhaugene udover Gulvet. Hun saa paa det store Kobberkar der paa Bordet og gav det endog et Dunk med Knokerne – fandt ud, det var alligevel ikke den Lyd, hun havde hørt i sit Værelse, de Nætter hun havde frygtet.

Hun tog endogsaa i det gamle Bæger og gik hen til Vinduet med det. – – – Saa gaadefuldt det var, dette Bæger! – Og i sin stigende Trods ridsed hun med Naalen Tegnene efter rundt Randen. – Da saa hun rigtignok, der kom en gulagtig Farve

frem af Støvet – – hun saa, der blev Bogstaver – – hun saa, der blev Ord – med
Punkter og Stjerner mellem hvert. – – – Og der blev mer – Gud hjælpe Rikka
Torsen – trak det sig ikke som til en flammende Skrift langs Bægerets Rand! – I
næste Øieblink faldt Bægeret i Gulvet. – – –

«Mene mene tekel ufarsin,» havde hun læst i Flammerne langsmed Randen.

VIII.

Det flimred i Vinduerne paa Gan. Blæsten kom flygende i Bygevis fra Nord. Og Sjøen gik i lange Skvulp mod Bredden.

Det var mørkt i Veiret, og ingen kunde se Baaden, som var udpaa.

Men agter sad en sort Kvindeskikkelse, i hvis Ansigt det hvidned som af Skum. – Og ved Aarerne sad en anden Kvinde, – og hun rodde, saa Tollepinderne gnissed og gren.

«Det gaar ikke,» sagde hun tilsidst – «du faar reise imorgen istedet.»

«Nu er vi halvveis jo,» svarte den anden – «da ved du, det er ligesaa let at ro frem som tilbage.»

«Du glemmer, at jeg endda maa over igjen for at naa hjem. – Nei, du faar vente, Riketta.» – Og Fernanda Torsen vendte Baaden rundt mod Lyset fra Gan.

«Giv mig Aaren, du,» bad Rikka Torsen, «saa skal jeg hjelpe dig! – Aanei, Fernandamor,» sagde hun, da hun vel havde faaet den. «Ikke faar du mig tilbake til Gan ikvæld.» Og hun stik imod. – «Venter Hestene derover,» mumled hun, «og alt er ordnet, saa skal jeg ogsaa frem, kan du tro.» –

«Vær lidt fornuftig, Riketta,» overtalte den anden – «bare *jeg* kommer af ved Gan, kan jo *du* ro over alene.»

«Bare *jeg* kommer af ved Herby, kan *du* ro over alene.»

«Nei, siger jeg – du ser jo, Veiret øger.»

«Og da er det bedre, jeg kommer i Livsfare end du, mener du! – Det skal vi bli to om, Fernanda.» Og de rodde med hver sin Aare og til hver sin Kant, saa Vandsprøiten stod over Baaden. –

«Vær nu rimelig, Riketta,» overtalte Fernanda Torsen paany – «paa denne Maade ser du, hvorlangt vi kommer.»

«Ro *med* mig, kommer vi længer.»

«Nei, ro *du* med mig.»

Og de rodde. Snart saa de Lyset fra Gan, og snart saa de Lyset fra Herby, alt eftersom de selv eller Blæst og Bølger dreied Baaden rundt – og tilslut skjelled de ikke mellem dem. –

«Der er Lyset fra Gan,» sagde den ene listig.

«Der er Lyset fra Herby,» sagde den anden.

Men den ene trodde ikke den anden og ikke sig selv. Og rundt i Ring rodde de, stadig lige langt ifra begge Lysene – midt ude paa Sjøen. Og Tollepinderne gnissede, og det klaprede i Tofterne. – Og som Minutterne forløb, tiltog ogsaa Uveiret i de to Kvinder. –

«Du sagde engang, du havde mest at kjæmpe for,» sagde Rikka Torsen: «Nei, *jeg* har nok det.»

«Hvad har *du* at kjæmpe for?» haanspurgte den anden.

«Jeg har Livet, jeg aldrig har levet.»

«Jeg har mine Børn, Rikka!» – Fernanda Torsen snapped efter Rikkas Aare. Rikka rev sin Aare til sig, saa Baaden tog Vand ind:

«Børn – det er mer, end jeg har,» svarte hun kortpustet. – Kort efter gled hun og kom paa Knæ ned i Vandet. Fernanda lo:

«Sidder du godt? – Kom heller her og ro.»

Rikka Torsen hørte ikke paa hende:

«Hvad gjorde du med den anden, du?» spurgte hun hadefuldt.

«Spørg heller dig selv, hvad du gjorde med den første og tredje,» sagde Fernanda brutalt – «og tak os, som skjulte Ugjerningen.»

«Men den anden, du,» sagde Rikka igjen – «den, du loved at tage som din?»

«Har jeg ikke sagt dig det?» skreg Fernanda Torsen.

«Jeg tænker, du løi. Den var vel ikke død, men den blev det!»

«Ti stille du! Anklag dig selv og ikke andre. – Sig mig: Hvordan var det med den tredje, du – nu fornylig?» spurgte Fernanda haanligt.

«Det ved vel hverken du eller jeg,» lød det først steilt og udfordrende. – «Bare ved jeg, jeg rev mine Hænder tilblods paa Jordgulvet i Kjælderen» – kom det bristefærdigt efterpaa, hun sank sammen, halvt nedi Vandet og glemte at ro. Den anden holdt ogsaa sin Aare op:

«Hvor har du den?» spurgte hun aandeløst. «I Vægskabet? – Bag Kisten? – Sig bare hvor – *hvor*, hører du?» –

«Kanske er det formasteligt af mig at ville leve,» mumled nu Rikka Torsen hen for sig – «kanske er det derfor, det regner og blæser saa stygt, Fernanda – fordi jeg ikke skal komme over, men tilbage til Gan – til Ligene – og til de Dødsdømtes Bæger – – mene – mene tekkel» – og pludselig skreg hun i Rædsel:

«Nei, jeg vil leve – leve, leve!» – og hun stak sin Aare i Vandet og rodde, saa det brændte, Baaden i rund, rund Ring.

«Holdt du – holdt,» skreg Fernanda: «Jeg skal ro *med* dig, hører du.»

«Hvilken Synd har jeg begaaet?» spurgte Rikka Torsen nu anklagende og holdt inde med Roingen. – «Har jeg vel nogen Skyld i, at min Skjæbne sprang slig frem af Slægternes Liv? – snart som en liden Pusling med Jon Torsens Hoste – snart som et Udyr op af Vandene,» – og atter skreg hun langt og skingrende:

«Der – der – ser du den ikke, Ormen – – Finnen øverst paa Ryggen – lige opunder Skyerne!» – Hun sprang op paa Toften – skreg igjen og vifted med Armene:

«Gud og Djævel slaas om os, Fernanda!»

«Kom ned igjen,» raabte Fernanda: «Det er Gan paa Ganbakken, du ser jo.»

Rikka Torsen lod sig falde ned i Baaden:

«Deri laa min Skjæbne kanske,» kom det mat: «Min egen Latter, Jon Torsens Hoste, Gan paa Ganbakken – – Nei, nei, ikke did,» gisped hun og hængte sig paa Aaren. Og Baaden rulled, halvfylt af Vand. –

«Det er tungt nu – tungere end før.»

«Øs da.»

«Nei.»

«Ro da – ro *med* mig! – Ellers synker vi!»

«Ro, ja, ro – men bort fra Gan!» – Og Rikka kasted sig ned ved Siden af Fernanda.

«Ro, ro – ellers synker vi,» raabte de begge samtidig og stak Aarerne i Vandet.

«Ro, ro – ja,» mumled Fernanda Torsen og bed Tænderne sammen – «nu tror jeg snart, vi taber begge.» – –

«Den sorte Muren der,» sagde Rikka Torsen stillere – «hvad om der bagom den var straalende Liv og Herlighed?» – og taget ind i sin Ungdoms Drøm strakte hun Armene ud:

«Vilde Vaa. Vilde Vaa.»

Men da rodde de sig ind i et skumsort Mørke. – –

IX.

Udpaa Kvælden kom den gamle Prokurator tilbage til Gan og spurgte efter Jomfru Rikka. –

«Hun er ikke hjemme,» lød Svaret fra Jon Torsen – «hun vilde endelig et Ærind over Sjøen – og Fernanda rodde hende.»

«Jeg mente – jeg mente,» sagde den gamle Prokurator, «det kunde ikke hastet saa. – Men slig det blæser, kommer de kanske tilbage.»

– Ja, det tænkte nok ogsaa Jon Torsen. Han bad den gamle Prokurator at sidde ned saalænge. Men snart sprang Prokuratoren op og begyndte rastløs at drive frem og tilbage over Gulvet.

«Jeg tænkte, jeg skulde faaet se hende endnu engang,» mumled han ved sig selv. – – «Nei, nei – hun var ikke ond hun; men hun var stærk og vildsom» – og den gamle Prokurator blev længe gaaende over Gulvet og smaasnakke. – –

«Hvad var det?» spurgte en af de Smaa og lytted.

«Hvilket?»

«Det, som skreg.»

«Naa naa naa,» – den gamle Prokurator rev Vinduet op, saa Vinden fór ind og blæste Lyset ud. – I en Ulykkesfornemmelse kom ogsaa de andre derhen og lytted. –

Der var sort derude. Bare metalblanke Skimt af Sjøen, naar Kornmod fór over Himmelen. Og det rasled af Tagsten, og det skulped fra Sjøen, og det silred og drypped fra Taget. – Og de lytted og lytted – og vilde snart lukket Vinduet til. –

Da skar et Skrig gjennem Stormen. –

«Faster Rikka,» sagde Lillefernanda og klamred sig til Prokuratorens tynde, skjælvende Haand.

«Rikka Torsen,» hvisked Prokuratoren.

Og – atter lytted de. Og atter hørte de den vilde Stemme gjennem Stormen. Og Gang paa Gang. Men tilsidst hørte de en skurrende lavere. –

«Mor,» sagde Børnene og begyndte at graate.

«Der kjæmpes nok og – tabes,» mumled Prokuratoren.

«Hvad er det?» spurgte Jon Torsen. «Jeg hører lidt lidet.»

– – Saa hørte de heller ikke andet end Børnenes Graat og Vindens Slag i Vindushasperne.

Prokuratorens hvide Skjæg hvirvled over hans Skulder. – Ja, Vinden hven alene, og den halvsunkne Baad ved Stranden klapred. Og stille syntes der – som efter en pints sidste Skrig paa Steilen. –

– Saa lukked de Vinduerne paa Gan og tændte det sluknede Lys. –

*

Den gamle Prokurator tog sin Kappe paa og gik gjennem Uveiret hjem til sit Hus. Han vidste ikke rigtig, om det var Indbildning; men – syntes det ham, som om Stormen havde lagt sig en Del, siden det sidste Skrig døde hen der nedifra Sjøen. –

Men der han var kommen ind i sin gode Stue, Prokuratoren, blev han gaaende og gnide sine frostkolde Hænder og sukke saa tungt Gang paa Gang, og lidet hjalp det at gjentage den gamle Tanke, som nok evig ny paatrænger sig dem, der selv sidder lunt, mens Stygveir tumler:

«Godt at være i Ly for Storm. Godt at være i Ly for Storm.» – Og inden Morgenen gryed, havde den gamle Prokurator slaet op i sin store Bog. – – –

Saaledes lød den, den gamle Prokurator's Optegnelse:

«Rikka Torsen Gan og Fernanda Torsen Gan – begge af saa gammel Slægt, at Mændene er degenererede og Kvinderne underkastet Manier:

En Kvinde var stærk og dræbte sine Børn af Had og Stolthed. En anden Kvinde var stærk og dræbte andres for sine. Og begge led de Herrens Straf. Og det den første blev afslaaet i Straffen, det havde hun allerede havt i Livsens Pine. – Den anden ser jeg lidet Særsyn ved, og hendes Misgjernings Størrelse kan andre maale. – Men saaledes er det, at denne første, Rikka Torsen Gan, maa kunne undskyldes fremfor Guds Domstol:

– Og aldrig havde denne Pige havt nogen, med hvem hun kunde tale fint og stille. Aldrig Forstaaelse uden Klager. Aldrig Betroelser uden Sorg. Og aldrig havde Kjærligheden rørt hende. – Ja, om hende kan der da i Sandhed siges – og det siger jeg, Prokuratoren paa Haug:

«Gud Herren hende mætted med bedske Ting.
Han gjorde hende drukken af Malurt.»

X.

Sorte laa Gan Gaards Huse med sit søvnige Ekko. Og Trærødderne skalv nede i Haven. – Ingen snakked paa Gan, og ingen lo, og var det, som om noget var død i Gan Gaards Sjæl siden hin lange Stormens Nat. – –

– Og Ulykkesbudskabet naadde ogsaa den gamle Klokkedrager i Ud.

Han kom udpaa Eftermiddagen, – sagde ingenting, men nikked og mumled – fik Tag paa en Baad og rodde ud paa Sjøen.

Og Vinden havde lagt sig.

Og Sjøen laa saa rolig og tam, at vel ingen skulde fatte, den kunde vriste sig Menneskeliv i Favn.

Der blev den gamle Klokkedrager staaende med en Klokke i Haanden. Og besynderlig klar og fin lød Klokkeklangen over det graatunge Vand.

Og Solen titted frem og kasted Striber over Vandet. Og Solen gled ned bagom Aasen i Vest.

Og den gamle, døve Klokkedrager blev staaende og ringe med sin mindste Klokke, indtil Maanen kom sløret frem bagom Skyerne.

Saa folded han Hænderne og læste og mumled – – –.

«Min mindste Klokke, Jomfru Rikka,» sagde han tilsidst. «Min mindste Klokke.» Og han nikked paa sit store Hoved og rodde fortrøstningsfuld iland.

Og Taagen kom glidende, sølvhvid, isnende, og Frosten fulgte med blaableg Himmel. – Og dybt nedi Sjøen var Rikka Torsens Tanker stilnet. – – –